

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD + R ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. ทักษะการอ่าน
3. ทักษะการเขียน
4. การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD
5. การสะท้อนผล (Reflection)
6. แบบฝึกทักษะ
7. ประสิทธิภาพ
8. ดัชนีประสิทธิผล
9. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
10. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 10.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 10.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ความสำคัญของการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 1 – 37) กล่าวว่า ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติ ให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง โดยหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดทักษะที่ต้องฝึกฝน ดังนี้

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักขรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำและรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ย่อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและการดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อศึกษาข้อมูลแนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจบทเห่บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่า และนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คุณภาพผู้เรียนของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ย่อความ เรื่องสั้น ๆ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้อง คล่องแคล่ว เข้าใจความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ตั้งคำถามเชิงเหตุผล ลำดับเหตุการณ์ คาดคะเนเหตุการณ์ สรุปความรู้ข้อคิดจากเรื่องที่อ่าน ปฏิบัติตามคำสั่ง คำอธิบายจากเรื่องที่อ่านได้ เข้าใจความหมายของข้อมูลจากแผนภาพ แผนที่และแผนภูมิ อ่านหนังสืออย่างสม่ำเสมอ และมีมารยาทในการอ่าน

มีทักษะในการคัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัด เขียนบรรยาย บันทึกประจำวัน เขียนจดหมายลาครู เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ เขียนเรื่องตามจินตนาการ และมีมารยาทในการเขียน

เล่ารายละเอียดและบอกสาระสำคัญ ตั้งคำถาม ตอบคำถาม รวมทั้งพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู พูดสื่อสารเล่าประสบการณ์ และพูดแนะนำหรือพูดเชิญชวน ให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม และมีมารยาทในการฟัง ดู และพูด

เข้าใจและสามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากการอ่านวรรณคดีและวรรณกรรม เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน แสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีที่อ่าน รู้จักเพลงพื้นบ้าน เพลงกล่อมเด็ก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมของท้องถิ่น ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น ท่องจำบทอาขยานและบทร้อยกรอง ที่มีคุณค่าตามความสนใจได้

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 7 – 53) ได้กำหนดตัวชี้วัดกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางไว้ ดังนี้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด ป.2/1 อ่านออกเสียงคำ คำคล้องจอง ข้อความ และบทร้อยกรองง่าย ๆ ได้ถูกต้อง

ตัวชี้วัด ป.2/2 อธิบายความหมายของคำและข้อความที่อ่าน ได้แก่ การอ่านออกเสียง และการบอกความหมายของคำ คำคล้องจอง ข้อความและบทร้อยกรองง่าย ๆ ที่ประกอบด้วยคำพื้นฐานเพิ่มจาก ป.1 ไม่น้อยกว่า 800 คำ รวมทั้งคำที่ใช้เรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ประกอบด้วย คำที่มีรูปวรรณยุกต์และไม่มีรูปวรรณยุกต์ คำที่มีตัวสะกดตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ คำที่มีตัวการันต์ คำที่มีรร คำที่มีพยัญชนะและสระที่ไม่ออกเสียง

ตัวชี้วัด ป.2/3 ตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

ตัวชี้วัด ป.2/4 ระบุใจความสำคัญและรายละเอียดจากเรื่องที่อ่าน

ตัวชี้วัด ป.2/5 แสดงความคิดเห็นและคาดคะเนเหตุการณ์จากเรื่องที่อ่าน การอ่านจับใจความจากสื่อต่าง ๆ เช่น นิทาน เรื่องเล่าสั้น ๆ บทเพลงและบทร้อยกรองง่าย ๆ เรื่องราวจากบทเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน

ตัวชี้วัด ป.2/6 อ่านหนังสือตามความสนใจอย่างสม่ำเสมอและนำเสนอเรื่องที่อ่าน การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย หนังสือที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน

ตัวชี้วัด ป.2/7 อ่านข้อเขียนเชิงอธิบายและปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อเสนอแนะ การอ่านข้อเขียนเชิงอธิบายและปฏิบัติตามคำสั่งหรือข้อเสนอแนะ เช่น การใช้สถานที่สาธารณะ คำแนะนำ การใช้เครื่องใช้ที่จำเป็นในบ้านและในโรงเรียน

ตัวชี้วัด ป.2/8 มีมารยาทในการอ่าน เช่น ไม่อ่านเสียงดังรบกวนผู้อื่น ไม่เล่นกันขณะที่ยังอ่าน ไม่ทำลายหนังสือ ไม่ควรแย่งอ่านหรือชะโงกหน้าไปอ่านขณะที่ผู้อื่นกำลังอ่านอยู่

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ

และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศ และรายงานการศึกษาค้นคว้า
อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด ป.2/1 คัดลายมือตัวบรรจงเต็มบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย

ตัวชี้วัด ป.2/2 เขียนเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับประสบการณ์ การเขียนเรื่องสั้น ๆ เกี่ยวกับ
ประสบการณ์

ตัวชี้วัด ป.2/3 เขียนเรื่องสั้น ๆ ตามจินตนาการ

ตัวชี้วัด ป.2/4 มีมารยาทในการเขียน เช่น เขียนให้อ่านง่าย สะอาด ไม่ขีดฆ่า
ไม่ขีดเขียนในที่สาธารณะ ใช้ภาษาเขียนเหมาะสมกับเวลา สถานที่ และกาลเทศะ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้
ความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัด ป.2/1 ฟังคำแนะนำ คำสั่งที่ซับซ้อนและปฏิบัติตาม

ตัวชี้วัด ป.2/2 เล่าเรื่องที่ฟังและดูทั้งที่เป็นความรู้และความบันเทิง

ตัวชี้วัด ป.2/3 บอกสาระสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู

ตัวชี้วัด ป.2/4 ตั้งคำถามและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู

ตัวชี้วัด ป.2/5 พูดแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู

การจับใจความและพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกจากเรื่องที่ฟังและดู ทั้งที่เป็นความรู้
และความบันเทิง เช่น เรื่องเล่าและสารคดีสำหรับเด็ก นิทาน การ์ตูน และเรื่องขบขัน รายการ
สำหรับเด็ก ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน เพลง

ตัวชี้วัด ป.2/6 พูดสื่อสารได้อย่างชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ การพูดสื่อสาร
ในชีวิตประจำวัน เช่น การแนะนำตนเอง การขอความช่วยเหลือ การกล่าวคำขอบคุณ การกล่าว
คำขอโทษ การพูดขอร้องในโอกาสต่าง ๆ การเล่าประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน

ตัวชี้วัด ป.2/7 มารยาทในการฟัง เช่น ตั้งใจฟัง ตามองผู้พูด ไม่รบกวนผู้อื่น
ขณะที่ฟัง ไม่ควรนำอาหารหรือเครื่องดื่มไปรับประทานขณะที่ฟัง มารยาทในการดู เช่น ตั้งใจดู
ไม่ส่งเสียงดัง หรือแสดงอาการรบกวนสมาธิของผู้อื่นมารยาทในการพูดเช่น ใช้ถ้อยคำและกริยา
ที่สุภาพเหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้น้ำเสียงนุ่มนวล ไม่พูดสอดแทรกในขณะที่ผู้อื่นกำลังพูด ไม่พูด
ล้อเลียนให้ผู้อื่นได้รับความอับอายหรือเสียหาย

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลง
ของภาษาและพลังของภาษาภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ตัวชี้วัด ป.2/1 บอกและเขียนพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์และเลขไทย พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ และเลขไทย

ตัวชี้วัด ป.2/2 เขียนสะกดคำและบอกความหมายของคำ การสะกดคำ การแจกลูก และการอ่านเป็นคำ มาตราตัวสะกดที่ตรงตามมาตราและไม่ตรงตามมาตรา การผันอักษรกลาง อักษรสูง และอักษรต่ำ คำที่มีตัวกรันต์ คำที่มีพยัญชนะควบกล้ำ คำที่มีอักษรนำ คำที่มีความหมายตรงข้ามกัน คำที่มี รร ความหมายของคำ

ตัวชี้วัด ป.2/3 เรียบเรียงคำเป็นประโยคได้ตรงตามเจตนาของการสื่อสาร ได้แก่ การแต่งประโยค การเรียบเรียงประโยคเป็นข้อความสั้น ๆ

ตัวชี้วัด ป.2/4 บอกลักษณะคำคล้องจอง

ตัวชี้วัด ป.2/5 เลือกใช้ภาษาไทยมาตรฐานและภาษาถิ่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ ได้แก่ ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่น

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ตัวชี้วัด ป.2/1 ระบุข้อคิดที่ได้จากการอ่านหรือการฟังวรรณกรรมสำหรับเด็ก เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน วรรณกรรมร้อยแก้วและร้อยกรองสำหรับเด็ก เช่น นิทาน เรื่องสั้น ง่าย ๆ ปริศนาคำทาย บทอาขยาน บทร้อยกรอง วรรณคดีและวรรณกรรมในบทเรียน

ตัวชี้วัด ป.2/2 ร้องบทร้องเล่นสำหรับเด็กในท้องถิ่น บทร้องเล่นที่มีคุณค่า ได้แก่ บทร้องเล่นในท้องถิ่น บทร้องเล่นในการละเล่นของเด็กไทย

ตัวชี้วัด ป.2/3 ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนด และบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตาม ความสนใจ บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า บทอาขยานตามที่กำหนด บทร้อยกรอง ตามความสนใจ

กล่าวโดยสรุป หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทยได้กำหนดทักษะที่ต้องฝึกฝนคือ การอ่าน การเขียน การฟัง การดูและการพูด หลักการใช้ภาษาไทย วรรณคดีและวรรณกรรม กำหนดคุณภาพของผู้เรียน กำหนดตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งงานวิจัย ครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ตามสาระที่ 1 การอ่าน ตัวชี้วัด ป.2/1 ป.2/2 ป.2/8 สาระที่ 2 การเขียน ตัวชี้วัด ป.2/1 ป.2/4 และสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย ตัวชี้วัด ป.2/1 ป.2/2 ป.2/3 ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะประกอบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD + R

ทักษะการอ่าน

ความหมายของการอ่าน

การอ่านเป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านหนังสือเป็นการแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน ก่อให้เกิดความเข้าใจแนวความคิด อารมณ์ และจินตนาการ นอกจากนี้ การอ่านมีบทบาทที่สำคัญในการศึกษาเล่าเรียนด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางการอ่านของนักเรียนทั้งสิ้น มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

นภดล จันทร์เพ็ญ (2542 : 73) ได้ให้ความหมายของการอ่านว่า การอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ ความหมายต่าง ๆ ที่ปรากฏต่อสายตาสายออกมาเป็นความคิด ความเข้าใจเชิงสื่อสาร แล้วผู้อ่านสามารถนำความคิด ความเข้าใจไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

บันลือ พงษ์ตะวัน (2543 : 6) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

1. การอ่านที่ใช้การผสมเสียงของตัวอักษรหรือตัวสะกดผสมคำ ซึ่งระยะหนึ่งเราใช้กันมาก เรียกว่า อ่านออก เพื่อมุ่งให้อ่านได้ถูกต้องแตกฉานขยายประสบการณ์ในการอ่านคำ
2. การอ่านที่ใช้ความสามารถในการผสมผสานของตัวอักษรออกเสียงเป็นคำ เป็นประโยค ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน ซึ่งผู้ฟังแล้วรู้เรื่องเรียกว่า อ่านได้
3. การอ่านที่เหนือกว่าอ่านได้ สามารถใช้เทคนิคการจำรูปคำ เข้าใจรูปประโยค แล้วสรุปเรื่องราว เข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนสื่อความคิดมายังผู้อ่าน คือ อ่านแล้วสามารถประเมินผลของสิ่งที่อ่านได้ เรียกว่า อ่านเป็น
4. การอ่านเป็น เป็นการพัฒนาความคิดโดยผู้อ่านใช้ความสามารถหลาย ๆ ด้าน นับตั้งแต่การสังเกต การจำรูปคำ การใช้ประสบการณ์เดิมมาแปลความ ตีความ หรือถอดความ ให้เกิดความเข้าใจเรื่องราวที่อ่านได้ดี ตลอดจนนำสิ่งที่อ่านมาใช้ประโยชน์เป็นแนวปฏิบัติได้ดี

ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน (2547 : 3) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การบริโภคคำที่ถูกเขียนออกมาเป็นตัวหนังสือหรือสัญลักษณ์ โดยมีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่เริ่มมาจาก “แสง” ที่ถูกสะท้อนมาจากตัวหนังสือ ผ่านเลนส์นัยน์ตาและประสาทตา เข้าสู่เซลล์สมองไปเป็นความคิด (Idea) ความรับรู้ (Perception) และความจำทั้งระยะสั้นและระยะยาว (Memory)

ผจงวาด พูลแก้ว (2547 : 79) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การแปลความหมายของตัวอักษร เครื่องหมาย สัญลักษณ์ เครื่องสื่อความหมายต่าง ๆ ที่ปรากฏ

แก่ตาออกมาเป็นความคิดความเข้าใจเชิงสื่อสาร แล้วผู้อ่านสามารถนำความคิดความเข้าใจนั้น ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ต่อไป

ธัญญา เรื่องแก้ว (2549 : 73) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นสื่อที่มีความหมายและความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน ช่วยให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญาและผลักดันให้สังคมเจริญก้าวหน้าไปรวดเร็วยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 4) ได้ให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า การอ่าน คือ การเข้าใจในถ้อยคำ ประโยค ข้อความ และเรื่องราวที่อ่าน โดยสามารถอธิบายความหมายของคำ เล่าเรื่อง สรุปเรื่อง และบอกประเด็นสำคัญของเรื่องได้ถูกต้อง

จากความหมายของการอ่านดังกล่าว สรุปได้ว่า การอ่าน เป็นกระบวนการทางสมอง ในการแปลสัญลักษณ์ ถอดความหมายจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่สายตาออกมาเป็นความคิด ความเข้าใจ เป็นการพัฒนาความคิด โดยใช้ความสามารถในการสังเกต การจำรูปคำ การใช้ประสบการณ์ แล้วก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ การคิดอย่างมีเหตุผล การอ่านจึงเป็นการสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน แล้วผู้อ่านสามารถนำความคิด ความเข้าใจ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ความสำคัญของการอ่าน

การอ่านเป็นพฤติกรรมที่สำคัญยิ่ง ซึ่งควรต้องใช้ความสามารถและความพยายามให้มาก ในการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน เพราะการอ่านมีความสำคัญมากในการศึกษา จึงมีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

มุกดา ลิปลับ (2542 : 121) การอ่านเป็นทักษะการรับสารจากสื่อที่เป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ทักษะการอ่านเป็นทักษะที่สำคัญและใช้มากในชีวิตประจำวัน เพราะเป็นทักษะที่ใช้แสวงหาสรรพวิทยาการต่าง ๆ เพื่อการดำรงชีวิต การสร้างความสำเร็จในชีวิต และการพัฒนาสติปัญญา ความสามารถ ให้เจริญก้าวหน้าในชีวิตมากขึ้น

สนธิ สัตโยภาส (2545 : 93 – 94) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการอ่านไว้ ดังนี้

1. การอ่านช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ มีความรอบรู้ เป็นคนทันสมัยทันเหตุการณ์ รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลก
2. การอ่านจะช่วยพัฒนาความคิดและยกระดับสติปัญญาให้สูงขึ้น และอาจถึงขั้นเชี่ยวชาญในเรื่องที่สนใจและติดตามอ่านก็ได้
3. การอ่านเป็นเครื่องมือสำคัญของการศึกษา เพราะไม่ว่านักเรียน นักศึกษาจะเรียนวิชาใด ล้วนต้องอาศัยการอ่านช่วยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียนทั้งสิ้น
4. การอ่านช่วยให้มีความก้าวหน้าในอาชีพ เพราะการประกอบอาชีพในทุกอาชีพ

ย่อมอาศัยความรู้ความสามารถ ความชำนาญในการทำงาน ถ้าบุคคลใดพยายามแสวงหาความรู้ความสามารถใส่ตนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ ย่อมมีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพมากกว่าผู้ที่ไม่พัฒนาตนเอง

5. การอ่านช่วยปรับปรุงบุคลิกภาพให้ดีขึ้น ถ้าผู้อ่านได้นำข้อเสนอแนะจากหนังสือมาทดลองปฏิบัติตาม ก็จะทำให้บุคลิกภาพเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้

6. การอ่านช่วยแก้ปัญหาในใจได้ เพราะปัญหาที่เราประสบในชีวิตประจำวัน อาจมีวิธีแก้ไขในหนังสือที่อ่านก็จะสามารถนำมาประยุกต์แก้ปัญหาของเราได้

7. การอ่านทำให้เกิดความจรรโลงใจ ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนาน

8. การอ่านช่วยให้เราใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า

สมพร เฟ่งพิพัฒน์ (2547 : 123) กล่าวว่า การอ่านมีความสำคัญซึ่งทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ตอบสนองความอยากรู้ ทำให้ผู้อ่านมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ได้รับความเพลิดเพลิน สนุกสนานคลายเครียด มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ ให้สามารถพัฒนาตนเองและงานให้มีประสิทธิภาพได้

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การอ่านมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ การอ่านเป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ไปสู่ทักษะอื่น ๆ เช่น การฟัง การดู การพูด และการเขียน การติดต่อสื่อสาร การทำความเข้าใจกับบุคคลอื่น ในลักษณะทักษะสัมพันธ์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการเรียนรู้วิชาต่าง ๆ และเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้ในโลกกว้าง การอ่านช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ทั้งในอดีต ปัจจุบันและในอนาคตได้ สามารถนำความรู้ประสบการณ์ต่าง ๆ มาใช้ในชีวิตประจำวันและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

จุดมุ่งหมายของการอ่าน

การอ่านหนังสือทุกครั้ง ผู้อ่านจะต้องมีจุดมุ่งหมายในการอ่านแต่ละครั้ง จุดมุ่งหมายนั้นย่อมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้อ่านเพื่อจุดประสงค์ใด นักการศึกษาได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการอ่าน ดังนี้

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์ (2542 : 22 – 26) กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการอ่าน ดังนี้

1. อ่านเพื่ออยากรู้อยากเห็น และรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ
2. อ่านเพื่อแก้ปัญหา
3. อ่านเพื่อความรู้และเพื่อการศึกษา
4. อ่านเพื่อค้นคว้าและวิจัย
5. อ่านเพื่อปรับปรุงบุคลิกภาพ

6. อ่านเพื่อรักษาสุขภาพ
7. อ่านเพื่อปรับปรุงงานอาชีพ
8. อ่านเพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน
9. อ่านเพื่อแก้เหงาหรืออ่านเพื่อฆ่าเวลา
10. อ่านเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
11. อ่านเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ
12. อ่านเพื่อช่วยในการตัดสินใจ

กานต์มณี ศักดิ์เจริญ (2546 : 90 – 92) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการอ่านไว้ ดังนี้

1. อ่านเพื่อความรู้
2. อ่านเพื่อให้เกิดความคิด
3. อ่านเพื่อความบันเทิง
4. การอ่านเพื่อสนองความต้องการอื่น ๆ

ผจงวาด พูนแก้ว (2547 : 80) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการอ่านโดยทั่วไป แบ่งออก

ได้ดังนี้

1. การอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้
2. อ่านเพื่อความเพลิดเพลินบันเทิงใจ

สรุปได้ว่า การอ่านมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาหาความรู้ ทราบข้อเท็จจริง ให้ความบันเทิง ต้องการคำตอบเฉพาะอย่าง ช่วยในการตัดสินใจ และนำความรู้จากที่อ่านไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความสำคัญและมีความจำเป็นมากในการดำรงชีวิตประจำวันของมนุษย์ การอ่านแต่ละครั้ง แต่ละคนมีจุดมุ่งหมายแตกต่างกันออกไปตามประโยชน์ของตน ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้อ่านแต่ละคนในเวลานั้น ๆ

ประเภทของการอ่าน

นักการศึกษาหลายท่านได้แบ่งประเภทของการอ่านไว้ ดังนี้

กองทัพ เคลือบพนิชกุล (2542 : 93 – 94) ได้แบ่งประเภทของการอ่านว่า การอ่านแบ่ง

ตามวิธีอ่านได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ

1. การอ่านในใจ การอ่านไม่ออกเสียงหรืออ่านเงียบ (Silent Reading) เวลาอ่าน จะไม่ใช่วิธีที่ช่วยในการออกเสียงเคลื่อนไหวเลย คงใช้เฉพาะสายตาคาดไปยังตัวอักษร นั้นนั้ดรับภาพแล้วส่งสัญญาณผ่านประสาทตา ไปยังประสาทสมองให้รับรู้ให้จำและตีความต่าง ๆ ออกมา การอ่านในใจจึงเป็นการอ่านที่มุ่งจะเก็บใจความให้ถูกต้องรวดเร็ว ผู้อ่านสามารถรับรู้เรื่องราวจากการอ่านในใจได้เร็วกว่าการอ่านออกเสียง จึงเป็นการอ่านเพื่อให้ตนเองเท่านั้นที่รับรู้

แต่เพียงผู้เดียว

2. การออกเสียง เป็นการอ่านเพื่อให้เกิดเสียงดัง (Sound Reading) คือ การเปล่งเสียงตามตัวอักษร ถ้อยคำและเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เขียนไว้ออกมาให้ถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำและเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟัง การอ่านออกเสียงผู้อ่านจะต้องอาศัยการทำงานที่สัมพันธ์กันระหว่างสายตา สมอง และอวัยวะในการออกเสียง ผู้อ่านจะต้องใช้สายตากวาดไปตามตัวอักษรครั้งละหนึ่งวรรค และต้องแบ่งใจความไว้แปลความคิดเป็นเสียง แล้วจึงเปล่งเสียงออกมาให้ตรงตามความหมายของถ้อยคำ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจตามข้อความที่ได้ยินผู้อ่านเปล่งเสียงออกมา

ทัศนีย์ สุภเมธี (2542 : 84) ได้แบ่งประเภทของการอ่านออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การอ่านในใจ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากในชีวิตประจำวันที่ทำให้วัตถุประสงค์ทั้งหมดนี้ บรรลุ อาทิ การอ่านเพื่อจับใจความสำคัญ การอ่านเพื่อตอบคำถาม การอ่านเพื่อเรียงลำดับเหตุการณ์ แม้แต่การอ่านเพื่อความบันเทิง

2. การอ่านออกเสียง มีคุณค่าทางการเรียนมาก ช่วยให้เด็กมีทักษะเพิ่มมากขึ้น อ่านได้คล่องแคล่วถูกต้อง รู้จักความไพเราะของบทหรือกรอนต่าง ๆ

นภดล จันทรเพ็ญ (2542 : 75) ได้แบ่งประเภทของการอ่านเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การอ่านในใจ คือ การแปลความหมายของตัวอักษรออกมาเป็นความคิดความเข้าใจ และนำความคิดความเข้าใจที่ได้รับนั้นไปใช้ประโยชน์เพิ่มอีกสถานที่หนึ่งด้วย และการอ่านในใจเป็นการอ่านที่ผู้อ่านมุ่งจะจับใจความได้ถูกต้องและรวดเร็ว

2. การอ่านออกเสียงคือ การเปล่งเสียงตามตัวอักษร ถ้อยคำและเครื่องหมายต่าง ๆ ที่เขียนไว้ออกมาให้ถูกต้อง ชัดถ้อยชัดคำ และเป็นที่น่าสนใจแก่ผู้ฟังซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการอ่านออกเสียง ผู้อ่านต้องคำนึงถึงว่ากำลังอ่านให้ผู้อื่นฟัง การอ่านของตนสามารถสื่อสารแก่ผู้ฟังได้ตรงตามที่ผู้เขียนข้อความต้องการหรือไม่ การอ่านออกเสียงจึงไม่ใช่การถ่ายทอดถ้อยคำหรือว่าตามตัวหนังสือเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึงสารเดิมทั้งหมดให้สมบูรณ์ที่สุด

สรุปได้ว่า การอ่านแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 2 ประเภท คือ การอ่านในใจ และการอ่านออกเสียง ซึ่งการอ่านทั้ง 2 ประเภท ผู้อ่านมีความต้องการอยากรู้ในเนื้อหาสาระนั้น ๆ เพื่อเก็บใจความสำคัญให้ครบถ้วน และเพื่อวิเคราะห์หาความรู้ และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้ตามวัตถุประสงค์ความต้องการ

การสอนอ่าน

มีผู้กล่าวถึงการสอนอ่านไว้หลายประการ ดังนี้

ทัศนีย์ สุภเมธี (2542 : 24) ได้ให้หลักการสอนอ่านไว้ ดังนี้

1. ครูควรคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน

ต่างกัน อาจมาจากพื้นฐานทางบ้าน สภาพการสอนอ่านในชั้นประถมศึกษา

2. ครูควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

3. นักเรียนมีความสนใจในการอ่านแตกต่างกัน บางคนชอบอ่านหนังสือทุกประเภท ทุกโอกาส แต่บางคนสนใจบางประเภท และช่วงของความสนใจก็แตกต่างกัน

4. ในการสอนอ่านครูควรคำนึงถึงการที่จะมุ่งส่งเสริมให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี ในการอ่าน

5. ฝึกในด้านการจับหนังสือ ท่าง การรู้จักเลือกหนังสืออ่าน

6. ฝึกในด้านความเร็วในการอ่านและอ่านให้ถูกวิธี

7. หลังจากได้มีการฝึกอ่านแล้ว ควรมีกิจกรรมต่อเนื่อง เช่น ให้เขียนแสดง ความคิดเห็น ให้ตอบคำถามจากเนื้อหาที่อ่าน ให้ออกมาพูดสรุปเรื่องราวที่อ่าน

กรมวิชาการ (2546 : 15 – 25) กล่าวถึง การสอนทักษะการอ่านในระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กที่ยังไม่เรียนหนังสือให้สามารถอ่านและถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด หรือคำพูดออกมา เป็นตัวหนังสือ มีวิธีการสอนดังนี้

1. การสอนอ่านโดยใช้วิธีการทางหลักภาษา การสอนอ่านโดยใช้วิธีการทางหลักภาษา เป็นการสอนสะกดคำ แจกลูก ผันอักษร โดยเริ่มจากการให้เด็กรู้จักเสียงของพยัญชนะ สระ และจํารูปพยัญชนะ สระให้ได้เสียก่อน จึงนำมาสะกดคำและแจกลูก การสอนโดยใช้วิธีการทางหลักภาษานี้ ควรเริ่มจากการสะกดคำและแจกลูกปากเปล่าจนคล่องเสียก่อนแล้วจึงสังเกตรูปคำ และเขียนคำพร้อมกับสะกดไปด้วย จะช่วยให้เด็กอ่านและเขียนได้อย่างถูกต้อง ขั้นตอนการสอน มีดังนี้

ขั้นที่ 1 ฝึกสะกดคำให้คล่อง โดยให้ดูรูปคำแล้วสะกดปากเปล่า เป็นกลุ่ม

และรายบุคคล เช่น ดูคำว่า มาก แล้วให้สะกดปากเปล่าว่า มอ – ออ – กอ – มาก

ขั้นที่ 2 สังเกตการวางพยัญชนะสระของคำ แล้วฝึกสะกด

ขั้นที่ 3 สอนความหมายของคำโดยการถ่ายภาพหรือท่าทางประกอบ

ขั้นที่ 4 นำคำที่สะกดแล้วมาอ่านเป็นคำโดยไม่ต้องสะกด คำใดอ่านไม่ได้ให้ใช้ การสะกดคำช่วย โดยให้คัดหรือเขียนคำตามคำบอกจนจำได้

ขั้นที่ 5 นำคำที่อ่านได้แล้วมาใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยเน้นการอ่านบ่อย ๆ

2. การอ่านสะกดคำ การสอนสะกดคำเป็นการสอนที่ช่วยให้นักเรียนอ่านคำได้ด้วยตนเอง เมื่อพบคำใหม่และเป็นการฝึกอ่านคำให้แม่นยำและเขียนได้ถูกต้อง ซึ่งมีขั้นตอนการสะกด คำ ดังต่อไปนี้

1. เห็นรูปคำ
2. สะกดคำอ่าน
3. พูดย่อสะกดคำให้คล้องปาก
4. ฝึกสะกดคำด้วยตนเอง ฝึกสะกดคำกับเพื่อนกับครู
5. เขียนตามคำบอกโดยครูบอกคำเขียน นักเรียนสะกดคำในใจ เขียนลงสมุด

แล้วตรวจสอบจากหนังสือ

วิธีการสอนสะกดคำมีหลายวิธี ดังนี้

1. วิธีสอนสะกดคำตามเสียงเพื่อคำอ่านได้ถูกต้อง จะใช้สะกดคำตามเสียงของคำ โดยสะกดคำวิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้ ดังนี้

ตา	สะกดว่า	ตอ-อา-ตา
ตาม	สะกดว่า	ตอ-อา-มอ-ตาม
ป่า	สะกดว่า	ปอ-อา-ปา-ปา-โท-ป่า
	หรือ	ปอ-อา-ปา-โท-ป่า
	หรือ	ปอ-อา-ปา-ไม้โท-ป่า
หมา	สะกดว่า	หอ-มอ-หมอ-หมอ-อา-หมา
หมาย	สะกดว่า	หอ-มอ-หมอ-หมอ-อา-ขอ-หมา
หม้าย	สะกดว่า	หอ-มอ-หมอ-หมอ-อา-ขอ-หม้าย-โท-หม้าย
กร้า	สะกดว่า	กอ-รอ-กรอ-กรอ-อ้า-กร้า
กร้า	สะกดว่า	กอ-รอ-กรอ-กรอ-อ้า-กร้า-เอก-กร้า

2. วิธีสอนสะกดคำตามรูปคำเพื่อสะกดเขียนคำให้ถูกต้อง มีวิธีสะกดคำ ดังนี้

หมา	สะกดว่า	หอ-มอ-อา-หมา
หมาย	สะกดว่า	หอ-มอ-อา-ขอ-หมาย
กร้า	สะกดว่า	กอ-รอ-อ้า-กร้า
กร้า	สะกดว่า	กอ-รอ-อ้า-ไม้เอก-กร้า

การสอนสะกดคำต้องสอนเขียนไปด้วยเสมอควบคู่กันทุกครั้ง เพื่อจำรูปคำให้ได้โดยเน้นการเห็นคำอ่าน พูดย่อสะกดคำ เขียนคำ ตรวจสอบคำจากหนังสือ รู้ความหมายของคำ นำไปแต่งประโยคปากเปล่าทั้งเขียน

กล่าวโดยสรุป การสอนอ่านมีหลักการที่สำคัญ คือ ครูควรคำนึงถึงความพร้อมและความต้องการของนักเรียน ตลอดจนประสบการณ์ ความสามารถโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และมุ่งส่งเสริมเจตคติที่ดีในการอ่านของนักเรียน

ทักษะการเขียน

ความหมายของการเขียน

ได้มีผู้ให้ความหมายของการเขียนไว้หลายประเด็น ดังนี้

กองทัพ เคลือบพนิชกุล (2542 : 123) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า หมายถึง ทักษะการใช้ภาษาชนิดหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด จินตนาการ ประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งอารมณ์และความรู้สึกกับข่าวสาร เป็นการสื่อสารหรือสื่อความหมายโดยมีตัวหนังสือ ตลอดจนเครื่องหมายต่าง ๆ เป็นสัญลักษณ์แทนถ้อยคำในภาษาพูด เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจได้ตามความมุ่งหมายของผู้เขียน การเขียนจึงเป็นทักษะที่มีหลักฐานถาวรปรากฏอยู่นาน และงานเขียนจะเกิดผลดีหรือผลเสียนั้น ขึ้นอยู่กับคุณภาพของเนื้อหาและกลวิธีการเขียนของผู้เขียน

มานพ ถนอมศรี (2548 : 84) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า การเขียน เป็นการถ่ายทอดโลกภายในสู่โลกภายนอกอีกอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นตามกระบวนการรับรู้และถ่ายทอดความหมายของการเขียนก็คือ การขีดเขียนด้วยวัสดุใด ๆ ให้เป็นสัญลักษณ์ที่ผู้อื่นสามารถเข้าใจความหมายที่ต้องการถ่ายทอดได้

ธัญญา เรื่องแก้ว (2549 : 73) ได้ให้ความหมายของการเขียนไว้ว่า การเขียนเป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารของมนุษย์ในการแสดงออกโดยใช้ตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ บันทึกถ่ายทอดเรื่องราว ข้อมูลข่าวสาร แทนคำพูด เพื่อให้ผู้อื่นได้ทราบและเกิดการตอบสนองตามที่ผู้เขียนต้องการ

สรุปได้ว่า การเขียน หมายถึง การบรรยายความรู้สึกหรือประสบการณ์ที่ได้รับจากการฟังการอ่าน มาเปลี่ยนเป็นสัญลักษณ์คือ ตัวอักษร เพื่อที่จะสื่อความคิด ความรู้สึก และเรื่องราวต่าง ๆ ไปสู่คนอื่นที่พูดภาษาเดียวกัน เพื่อให้เข้าใจตรงตามเจตนารมณ์ของผู้เขียน

ความสำคัญของการเขียน

ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการเขียนไว้ ดังนี้

กองทัพ เคลือบพนิชกุล (2542 : 124 – 125) ได้สรุปถึงความสำคัญของการสอนเขียนได้ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันในสังคม
2. เป็นเครื่องวัดความเจริญทางด้านอารยธรรมทางภาษาของมนุษย์
3. เป็นเครื่องถ่ายทอดมรดกทางสติปัญญาของมนุษย์
4. เป็นอาชีพที่สุจริตที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน
5. เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าของนักเรียนนักศึกษา
6. เป็นเครื่องจรรโลงใจแก่สังคมมนุษย์ที่จะให้ความเพลิดเพลินแก่คนเรา

ทุกเพศ ทุกวัย

กรมวิชาการ (2546 : 24) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเขียนไว้ ดังนี้

1. เป็นเครื่องมือแสดงออกของความรู้ ความคิด และความรู้สึกของมนุษย์
2. เป็นเครื่องมือความสำคัญในการวัดความเจริญหรืออารยธรรมของมนุษย์ในแต่ละยุค

แต่ละสมัย

3. เป็นเครื่องมือใช้สำหรับการสื่อสารทั้งเรื่องในอดีต ปัจจุบันและอนาคต
4. เป็นเครื่องมือที่ใช้สนองความปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความรัก ความเข้าใจ
5. เป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดมรดกทางสติปัญญาของมนุษย์
6. เป็นสื่อที่ช่วยแพร่กระจายความรู้ ความคิด ให้กว้างไกลและได้รวดเร็ว
7. เป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ ความคิดและความเพลิดเพลินแก่ทุกคนทุกเพศทุกวัย
8. เป็นบันทึกทางสังคมที่ให้ประโยชน์แก่คนรุ่นปัจจุบันและอนาคต
9. เป็นอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่งในปัจจุบัน

ผจงวาด พูลแก้ว (2547 : 117) ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนมีความสำคัญ ดังนี้

1. เป็นเครื่องแสดงออกของความรู้ ความคิด และความรู้สึกของมนุษย์
2. เป็นเครื่องมือสำคัญในการวัดความเจริญ หรืออารยธรรมของมนุษย์

ในแต่ละยุค แต่ละสมัย

3. เป็นเครื่องมือใช้สำหรับสื่อสารทั้งเรื่องในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต
4. เป็นเครื่องมือที่ใช้สนองความปรารถนาของมนุษย์ เช่น ความรัก ความเข้าใจ

เป็นต้น

5. เป็นเครื่องมือสำคัญทางวัฒนธรรม ถ่ายทอดมรดกทางด้านสติปัญญาของมนุษย์
6. เป็นสื่อที่ช่วยแพร่กระจายความรู้ความคิดให้กว้างไกล และได้รวดเร็ว
7. เป็นสื่อกลางที่ให้ความรู้ความคิด และความเพลิดเพลินแก่คนทุกเพศทุกวัย
8. เป็นนักบันทึกทางสังคมที่ให้ประโยชน์แก่คนรุ่นปัจจุบัน และอนาคต
9. เป็นงานอาชีพที่สำคัญอย่างหนึ่ง

สรุปได้ว่า การเขียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในปัจจุบัน อันเป็นเหตุแห่งข้อมูลข่าวสาร ผลงานเขียนทุกอย่างจะเป็นเครื่องจรรโลงใจแก่ผู้อ่านทั้งด้านวิชาการ ด้านความบันเทิง

จุดมุ่งหมายของการเขียน

นักวิชาการหลายท่าน ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนไว้ ดังนี้

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2540 : 7 – 8) กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1. การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง

2. การเขียนเพื่ออธิบาย
3. การเขียนเพื่อโฆษณาจูงใจ
4. การเขียนเพื่อปลุกใจ
5. การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น
6. การเขียนเพื่อสร้างจินตนาการ
7. การเขียนเพื่อต้องการเสียดสีขี้ขล้อ

วรรณิ โสมประยูร (2544 : 141) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการเขียนไว้ดังนี้

1. เพื่อคัดลายมือหรือเขียนให้ถูกต้องตามลักษณะตัวอักษรให้เป็นระเบียบชัดเจนหรือเข้าใจง่าย
2. เพื่อเป็นการฝึกทักษะการเขียนให้พัฒนาองงามขึ้นตามควรแก่วัย
3. เพื่อให้มีทักษะการเขียนสะกดคำถูกต้องตามอักขรวิธี เขียนวรรคตอนถูกต้องและเขียนได้ถูกต้อง
4. เพื่อให้รู้จักเลือกภาษาเขียนที่ดี มีคุณภาพเหมาะสมกับบุคคลและโอกาส
5. เพื่อให้สามารถและรวบรวมลำดับความคิด แล้วจดบันทึก สรุปและย่อใจความเรื่องที่อ่านหรือฟังได้
6. เพื่อให้สามารถสังเกตจดจำและเลือกเฟ้นถ้อยคำหรือสำนวนโวหารได้ถูกต้องตามหลักภาษาและสื่อความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ
7. เพื่อให้มีทักษะการเขียนประเภทต่าง ๆ และสามารถนำหลักการเขียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
8. เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ด้วยการเขียนตามที่ตนเองสนใจและมีความถนัด
9. เพื่อให้เห็นความสำคัญและคุณค่าของการเขียนว่ามีประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้และอื่น ๆ

ผจงวาด พูลแก้ว (2547 : 117) ได้กล่าวไว้ว่า การเขียนนั้นมีจุดประสงค์ ดังนี้

1. อธิบาย เป็นการเขียนให้ผู้อ่านทราบว่าจะอะไรเป็นอะไร เช่น การอธิบายคำที่มักเขียนผิด อธิบายความหมายของประชาธิปไตย อธิบายวิธีการเพาะเห็ดฟาง อธิบายหลักเกณฑ์หรือทฤษฎีต่าง ๆ เป็นต้น
2. เล่าเรื่องให้ผู้อื่นทราบ เช่น การเขียนประวัติ เหตุการณ์ ประสบการณ์ต่าง ๆ เป็นต้น
3. โฆษณาจูงใจ เช่น โฆษณาสินค้า โฆษณาหาเสียง โฆษณาภาพยนตร์ เป็นต้น การเขียนประเภทดังกล่าวนี้จะต้องใช้ภาษาให้น่าสนใจ มีความสละสลวย มีแง่คิด สะดุดใจ

และไม่เป็นการทับถมผู้อื่น

4. ปลุกใจ การเขียนประเภทนี้ อาจจะเป็นในรูปของเพลง บทความ เรียงความ สารคดี และบทละคร เช่น บทความและบทละครพูดในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นต้น
5. สร้างจินตนาการ เช่น บทร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย บทละคร เป็นต้น
6. ล้อเลียนและเสียดสี งานเขียนประเภทนี้จะมีลักษณะการดำเนินอย่างนุ่มนวล และมีการแทรกอารมณ์ขันไว้ด้วย ซึ่งจะแสดงออกได้หลายวิธี เช่น เขียนล้อเลียนเสียดสีด้วยภาพ และมีข้อความประกอบ หรืออาจจะเขียนเป็นเรื่องราว
7. แสดงความคิดเห็นและแนะนำ เช่น การทำบรรณนิทัศน์ บทความ เสนอแนวคิด และทรรศนะต่าง ๆ งานเขียนที่แสดงข้อขัดแย้ง หรือแนะนำแนวคิดใหม่ ๆ เป็นต้น
8. วิเคราะห์ เช่น วิเคราะห์ข่าว วิเคราะห์บทความ วิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ
9. วิจารณ์ เช่น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม วิจารณ์คอลัมน์ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์รายวันและในวารสาร วิจารณ์ภาพยนตร์ วิจารณ์ละครโทรทัศน์ เป็นต้น
10. ประกาศแจ้งความ เชิญชวน เช่น การเขียนประกาศของทางราชการ องค์การ ร้านค้าหรือบริษัท การเขียนแจ้งความของทางราชการ การเขียนบัตรเชิญเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเขียนเป็นวิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งที่มีมนุษย์สามารถถ่ายทอดข้อเท็จจริงต่าง ๆ ตลอดจนจินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี การเขียนมีจุดมุ่งหมายตามลักษณะความต้องการหรือจุดประสงค์ที่ผู้เขียนกำหนด เพื่อเป็นการฝึกทักษะให้ถูกต้องตามหลักการเขียน อาจเป็นการคัดลายมือ เขียนสะกดคำ เขียนเรียงความ ย่อความ เขียนรายงาน เขียนจดหมาย เขียนเรื่องราวจากจินตนาการ จดบันทึก โดยต้องฝึกสังเกตจดจำ เลือกรูปคำ สำนวนโวหาร ได้ถูกต้องตามหลักการใช้ภาษา เขียนสื่อสารได้ตามจุดประสงค์ มีมารยาทในการเขียนและมีวินัย รักการเขียน

ประเภทของการเขียน

การเขียนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิดและความเข้าใจของตนเอง ออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้อื่นเข้าใจ นอกจากนี้การเขียนยังเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เป็นสื่อต่าง ๆ ที่ช่วยจรรโลงใจ ให้ผู้อ่านเกิดความสุขคลายทุกข์ได้ ตามประเภทของการเขียนนั้น ๆ ซึ่งมีผู้แบ่งประเภทไว้ ดังนี้

สมพร มั่นตะสูตร (2540 : 8 – 10) ได้จำแนกประเภทของการเขียนตามจุดมุ่งหมายของการเขียน ดังนี้

1. บันเทิงคดี (Fiction) หมายถึง เรื่องที่เขียนขึ้นจากการสมมุติผสมกับจินตนาการ โดยยึดหลักความจริงให้มากที่สุด แบ่งเป็น นวนิยาย เรื่องสั้น บทละคร ทัศนคติหรือปกิณกะอื่น ๆ

2. สารคดี (Feature or Non-fiction) คืองานเขียนที่ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ความรู้ เนื้อหาสาระเชิงวิชาการแก่ผู้อ่านมากกว่าความเพลิดเพลิน แต่มีสารคดีประเภทที่ให้ความบันเทิงปะปนอยู่ด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับฝีมือของผู้เขียนเป็นสำคัญ ลักษณะที่สำคัญของสารคดี คือ

2.1 มีจุดมุ่งหมายที่ให้ความรู้เป็นเบื้องต้น

2.2 ต้องให้ทั้งความคิดและความจริงที่เชื่อถือได้

2.3 ให้คุณค่าทางปัญญาแก่ผู้อ่าน

จูไรรัตน์ ลักษณะศิริ (2548 : 189 – 190) ได้แบ่งประเภทของการเขียนตามจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง คือ การนำเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เป็นลำดับอยู่แล้วมาถ่ายทอดเป็นข้อเขียน อาจเป็นเรื่องราวที่ผู้เขียนประสบเองหรือเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือเกิดขึ้นในสังคมทั่วไป การเขียนเพื่อเล่าเรื่องส่วนใหญ่เป็นการเขียนเล่าประวัติเล่าเหตุการณ์หรือประสบการณ์ต่าง ๆ เช่น การเขียนสารคดีและเขียนข่าว เป็นต้น

2. การเขียนเพื่ออธิบาย คือ การเขียนเพื่อชี้แจง อธิบาย เช่น อธิบายวิธีใช้ วิธีทำ ขั้นตอนการทำ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้อื่นเกิดความเข้าใจและปฏิบัติตามได้

3. การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น เป็นการเขียนเพื่อวิเคราะห์ วิจารณ์ แนะนำ หรือแสดงความคิดเห็นเรื่องใดเรื่องหนึ่ง อาจเป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างเดียวหรืออาจมีข้อเสนอแนะประกอบด้วย โดยต้องคำนึงถึงพื้นฐานข้อเท็จจริงอีกทั้งต้องมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล

4. การเขียนเพื่อสร้างจินตนาการ เป็นการเขียนที่ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้อ่านมีอารมณ์คล้อยตามและเกิดจินตนาการเห็นภาพตามที่ผู้เขียนต้องการ การใช้ถ้อยคำภาษาในงานเขียนลักษณะนี้ ต้องใช้ถ้อยคำภาษาที่ประณีต งดงาม สามารถสื่ออารมณ์และความรู้สึกให้เกิดแก่ผู้อ่านได้ซึ่งในบางครั้งก็ต้องใช้ถ้อยคำที่มีความหมายแฝง มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ หรือมีความหมายเชิงเปรียบเทียบเพื่อช่วยสร้างจินตนาการให้เกิดแก่ผู้อ่าน การเขียนตามจุดมุ่งหมายนี้จะปรากฏในการเขียนประเภทบันเทิงคดีเป็นส่วนใหญ่

5. การเขียนเพื่อโน้มน้าวใจ เป็นการเขียนที่ผู้เขียนมีจุดประสงค์ที่จะชักจูง โน้มน้าวใจให้ผู้อ่านยอมรับในสิ่งที่ผู้เขียนเสนอ เช่น การเขียนโฆษณา การเขียนคำขวัญ การใช้ภาษาในงานเขียนประเภทนี้ต้องใช้ภาษาที่สั้น กระชับ รัดกุม สะดุดตา สะดุดใจผู้อ่าน อาจเล่นคำ เล่นสำนวน เพื่อให้เกิดความคล่องจงทำให้ผู้อ่านจดจำได้ในเวลาอันรวดเร็ว

6. การเขียนเพื่อล้อเลียนและเสียดสี เป็นการเขียนที่ผู้เขียนมีจุดประสงค์ที่จะต้องตำหนิสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเป็นบุคคล เหตุการณ์ หรือสถานการณ์ แต่เป็นการตำหนิอย่างนุ่มนวล ทำนองดีเพื่อก่อ

7. การเขียนเพื่อกิจธุระ เป็นการเขียนที่ผู้เขียนมีจุดประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง การเขียนชนิดนี้จะมีรูปแบบการเขียนและลักษณะการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปตามประเภทของงานเขียน เช่น การเขียนหนังสือราชการ การเขียนจดหมายธุรกิจ การเขียนประกาศแจ้งความ เป็นต้น

มณีปิ่น พรหมสุทธิรักษ์ (2551 : 120) ได้จำแนกประเภทของการเขียนตามจุดมุ่งหมายของการเขียน ดังนี้

1. การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง คือ การเขียนเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ ส่วนใหญ่ใช้ในการเขียนชีวประวัติ การเขียนข่าว การเขียนสารคดี การเขียนแบบนี้ผู้เขียนต้องเล่าเรื่องตามลำดับเหตุการณ์และใช้ข้อมูลถูกต้องตามความเป็นจริง

2. การเขียนเพื่ออธิบาย คือ การเขียนเพื่อบอกวิธีการทำสิ่งหนึ่ง ซึ่งเจตนาเพื่อปัญหาผู้เขียนต้องลำดับขั้นตอนของเรื่องเป็นอย่างดี และใช้ภาษาที่รัดกุม ชัดเจนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจง่าย

3. การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น คือ การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้เขียนซึ่งอาจมีข้อคิด คติ หรือแนวคิดที่น่าสนใจแทรกอยู่ด้วย

4. การเขียนเพื่อโฆษณา คือ การเขียนจูงใจ เชิญชวนให้ผู้อ่านสนใจสิ่งที่เขียน แนะนำ เช่น การเขียนคำโฆษณา คำขวัญ คำที่ใช้ควรวินิจฉัย มีการเล่นลีลาของคำ เพื่อให้ผู้อ่านสนใจ

5. การเขียนเพื่อสร้างจินตนาการ คือ การถ่ายทอดความรู้สึก จินตนาการ ให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกเห็นภาพตามผู้เขียน ต้องใช้คำประณีต มีความหมายแฝง เช่น การเขียนเรื่องนวนิยาย เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การเขียนจำแนกออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ตามจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของผู้เขียนว่าต้องการสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจในเรื่องใด เช่น การเขียนเพื่อเล่าเรื่อง การเขียนเพื่ออธิบาย การเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น การเขียนเพื่อสร้างจินตนาการ การเขียนเพื่อโน้มน้าวใจ การเขียนเพื่อล้อเลียนและเสียดสี และการเขียนเพื่อกิจธุระ

องค์ประกอบของการเขียน

องค์ประกอบของการเขียน ผู้เขียนต้องเขียนให้ชัดเจน เขียนให้ คำ ข้อความ ประโยค เนื้อความสัมพันธ์กัน รวมทั้งการจัดลำดับความคิดให้ต่อเนื่อง เพื่อแสดงความรู้สึกนึกคิดข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น ตลอดจนเนื้อหา ให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจ มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเขียนไว้ ดังนี้

อัญชลี ทองเอม (2540 : 43 – 44) กล่าวถึง องค์ประกอบของการเขียนไว้ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความคิด เกิดจากการรู้จักสังเกต จดจำรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ประสบการณ์ที่ได้จากการอ่าน การฟัง การติดตาม พุดคุย สัมภาษณ์ ฯลฯ และส่วนที่เป็นการเขียน สิ่งที่ยากที่สุดคือการเริ่มต้นและเขียนอย่างไรจึงจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิด มองเห็นภาพ ได้ยินเสียงและรู้สึกตามไปด้วย เมื่อเขียนเสร็จแล้วต้องกลับมาอ่านทบทวน

วรรณิ โสมประยูร (2544 : 142 – 143) กล่าวว่า การเขียนเป็นการสื่อสารมีองค์ประกอบใหญ่ ๆ 4 ประการ ดังนี้

1. ผู้เขียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคิดของผู้เขียน เพราะความคิดของผู้เขียนเป็นจุดกำเนิดที่ทำให้เกิดงานเขียนขึ้น
2. ภาษา ภาษาไทยมีการจำแนกคำสำหรับใช้ในกาลเทศะที่แตกต่างกันกับบุคคลที่มีฐานะต่างกันจะใช้คำที่เหมือนกันย่อมไม่เหมาะสม เพราะคำ ๆ เดียวจะใช้กับบุคคลทุกฐานะทุกโอกาส ทุกสถานที่ย่อมถูกต้องตามหลักภาษาไทย โดยทั่วไปภาษาไทยจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ ภาษาปาก ภาษากึ่งแบบแผน และภาษาแบบแผน
3. เครื่องมือที่ทำให้เกิดสาร ซึ่งหมายถึง เครื่องมือที่ผู้เขียนใช้ ได้แก่ ตัวอักษร และเครื่องเขียน
4. ผู้อ่าน ความมุ่งหมายที่แท้จริงของการเขียนทั่วไป คือ เขียนเพื่อให้ผู้อื่นอ่านงานเขียน บางอย่างมีเจตนาให้กลุ่มบุคคลอ่าน เช่น เขียนให้เด็กอ่าน เขียนให้นักปกครองอ่าน เขียนให้คนทั่วไปอ่าน การเขียนซึ่งมีเจตนาดังกล่าวผู้เขียนจำเป็นต้องเลือกเนื้อหา วิธีการรูปแบบการเขียน และจะต้องรู้จักใช้ภาษาให้แตกต่างกันตามลักษณะความสนใจและความต้องการ

พะอบ โปษะกฤษณะ (2544 : 51 – 52) กล่าวถึง องค์ประกอบของการเขียนว่า ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีความชัดเจน อ่านแล้วเข้าใจทันที ไม่มีข้อสงสัย ใช้ภาษาง่าย รัดกุม ถูกต้องตามความหมาย
2. มีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน ผู้อ่านอ่านแล้วจับจุดหมายได้ทันทีไม่มีผลความมากเกินไป
3. มีความสัมพันธ์ที่ดี ดำเนินความไปตามลำดับต่อเนื่องกัน ไม่วกวน ผู้อ่านติดตามได้ง่าย
4. มีความกว้างขวาง ผู้อ่านอ่านแล้วได้เพิ่มพูนในด้านความรู้และความบันเทิง
5. มีความประณีต การใช้คำตลอดจนการเข้าประโยคอย่างถูกต้องและเหมาะสม
6. มีความไพเราะ งดงาม ภาษาที่ใช้ทำให้ผู้อ่านอ่านแล้วรู้สึกจับใจ

สรุปได้ว่า การเขียนจะต้องมีองค์ประกอบหลายประการ เช่น เนื้อหา ภาษา รูปแบบ การเขียน และการเขียนจะต้องมีความชัดเจน เรียบง่าย ในการใช้ถ้อยคำอย่างไพเราะ สละสลวย เขียนกระชับมีความสัมพันธ์เรียงไปตามลำดับอย่างต่อเนื่องและเขียนได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความคิด มองเห็นภาพ การที่ผู้เขียนคำนึงถึงองค์ประกอบดังกล่าว จะทำให้ผลงานการเขียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การสอนเขียน

การสอนเขียนเป็นทักษะที่ต้องใช้เวลาและความสม่ำเสมอในการฝึกฝน ผู้สอนจะต้องพยายามจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีลักษณะแตกต่างกันออกไป เพื่อให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่น่าสนใจและเพิ่มพูนทักษะการเขียนให้ดียิ่งขึ้น มีผู้กล่าวถึงการสอนเขียนไว้ ดังนี้

ทัศนีย์ สุภเมธี (2542 : 34 – 35) ได้เสนอลำดับขั้นตอนในการสอนเขียนและการฝึกทักษะพื้นฐานไว้ ดังนี้

1. ก่อนสอนครูควรตั้งใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเขียนหนังสือให้ถูกต้องชัดเจน สวยงาม เป็นแสดงว่าผู้เขียนเป็นผู้มีการศึกษาดี

2. พยายามสอนให้การเขียนสัมพันธ์กับการฟัง การพูด และการอ่าน

3. นักเรียนที่เขียนสะกดผิดพลาด ครูควรใช้วิธีพูดให้นักเรียนรู้สึกเต็มใจที่จะแก้ไขข้อบกพร่องของตน

4. จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การประกวดเขียนนิทาน ประกวดคัดลายมือ ประกวดเรียงความ ที่เป็นการส่งเสริมการเขียนอย่างหนึ่ง

5. ในการจัดกิจกรรมการเรียนวิชาต่าง ๆ จัดให้ฝึกทักษะการเขียนได้เสมอ

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2545 : 55 – 56) ได้กล่าวถึง วิธีการสอนเขียนไว้ ดังนี้

1. ก่อนสอนครูต้องพูดจูงใจให้นักเรียนเห็นความสำคัญของการเขียนหนังสือให้ถูกต้องชัดเจนว่า การเขียนหนังสือถูกต้อง ชัดเจน เป็นการแสดงว่าผู้เขียนเป็นผู้มีการศึกษาดี ใครอ่านข้อความนั้น ๆ ก็เข้าใจได้ง่าย ไม่มีการเข้าใจผิดและควรอธิบายให้เข้าใจประโยชน์ที่จะได้จากการเขียนแต่ละประเภทด้วย

2. พยายามให้การเขียนสัมพันธ์กับการฟัง การพูด การอ่าน วิธีที่จะสอนให้สัมพันธ์กับทักษะอื่น ๆ นั้นก็คือ ก่อนที่จะเขียนสิ่งใด ควรเริ่มต้นด้วยการฝึกให้รู้จักฟังเสียก่อนแล้วจึงเขียน เช่น ให้ฟังคำถามแล้วเขียนตอบให้ตรงคำถาม เก็บสิ่งที่ได้ฟังจากการบรรยายไปเขียนหรือให้อภิปรายกันในเรื่องที่จะเขียนจนแน่ใจว่านักเรียนมีความรู้ และความคิดที่จะเขียนเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ เสียก่อนแล้วจึงให้เขียน บางครั้งครูอาจกำหนดให้นักเรียนไปอ่านหนังสือหรือค้นคว้าเพิ่มเติมจากหนังสือในห้องสมุดมาเขียนก็ได้

3. ในกรณีที่นักเรียนเขียนหนังสือสะกดตัวผิดพลาดนั้น ครูควรหาอุบายให้นักเรียนเกิดความรู้สึกเต็มใจที่จะแก้ การแก้แล้วแก้อีกจนนักเรียนเบื่อหน่ายซึ่งไม่ทำให้เกิดผลดีแต่อย่างใด วิธีแก้ อาจทำได้โดยรวบรวมคำที่นักเรียนมักสะกดผิดเสมอ ๆ เขียนบนกระดานดำหรือเขียนใส่บัตรคำปิดไว้บนป้ายประกาศของชั้น ครูมอบหน้าที่ให้เด็กช่วยกันเขียนบัตรคำก็ได้ เมื่อรวบรวมคำที่ผิดไว้มาก ๆ แล้ว ควรทดสอบบ้างเป็นระยะ ๆ หรืออาจให้นักเรียนทำสถิติการเขียนคำถูกต้องแต่ละครั้งของตนไว้ก็ได้ ในบางครั้งอาจให้แข่งขันสะกดคำถูกบ้างก็ได้ ทั้งนี้จะเป็นการช่วยให้นักเรียนรู้จักระวังตัวมิให้เขียนผิด

4. การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ให้ทำหนังสือเขียนสำหรับชั้น หรือประกวดเขียนนิทาน หรือประกวดเขียนเรื่องจริงที่ได้ประสบมาด้วยตนเอง ก็เป็นการส่งเสริมทักษะการเขียนของนักเรียนได้เหมือนกัน

5. ในการสอนวิชาต่าง ๆ อาจมีโอกาที่จะฝึกทักษะการเขียนได้เสมอ ครูที่สอนภาษาไทยควรจะได้มีการปรึกษาหารือกับครูที่สอนวิชาอื่น ๆ เพื่อช่วยกันหรือร่วมมือกันสอนให้สาระวิชาต่าง ๆ สัมพันธ์กันโดยใช้เนื้อหาในวิชาอื่นสำหรับฝึกทักษะการเขียนก็ได้ เช่น สังคม ศึกษาวិทยาศาสตร์ ฯลฯ อาจให้เขียนเรียงความ หรือรายงานในเนื้อหาวิชานั้น ๆ ก็ได้

ัญญา เรื่องแก้ว (2549 : 73) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่อง การเขียนสะกดคำไว้ ดังนี้

1. เลือกคำจากประมวลคำในหนังสือประกอบการเรียนมาเป็นหลักในการฝึก
2. เลือกคำที่นักเรียนพบและใช้ในชีวิตประจำวัน ฝึกฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อมกัน
3. เลือกฝึกคำที่มีในประมวลคำอ่านในหนังสืออ่านประกอบ เขียนคำง่าย ๆ ที่สะกดในมาตราแม่ ก กา มาฝึกอ่าน
4. ใช้ของจริง กริยา ท่าทาง ภาพและคำอธิบายเพื่อให้รู้ความหมาย
5. เล่นปริศนาคำทาย
6. เรียนรู้คำใหม่ โดยใช้คำเก่าเป็นพื้นฐาน
7. ฝึกต่อคำ เติมคำ เพื่อให้ได้คำใหม่
8. ให้ ฟัง พูด อ่าน เขียน ด้วยการฝึกตนเอง
9. ให้ค้นหาคำเพิ่มเติมจากคำที่กำหนดให้ด้วยตนเอง
10. หาคำตอบได้ด้วยตนเอง เมื่อปฏิบัติครบขั้นตอน โดยอาจใช้การบอก การเขียน การแสดงกริยาท่าทาง การตั้งคำถาม กิจกรรมเน้นรูปแบบง่าย ๆ ไปหายาก โดยเร้าความสนใจปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยความสนุกสนาน และใช้วิธีหลากหลายไม่ซ้ำวิธีเดิมในรูปแบบเดียวกัน

กล่าวโดยสรุป การสอนทักษะการเขียนควรเริ่มจากการทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน การฝึกให้ผู้เรียนตั้งจุดประสงค์ในการเขียน การเรียนรู้และฝึกปฏิบัติในเรื่องหลักการเขียน เช่น การฝึกการคัด ฝึกการเขียนสะกดคำ การฝึกคิดและถ่ายทอดความคิดจากกิจกรรม การเขียนที่ง่ายไปสู่ระดับที่ยาก จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวัย และพัฒนาการของผู้เรียน

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาสมัยใหม่ที่น่านำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ได้มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายไว้ ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2552 : 170) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค STAD ไว้ว่า เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมืออีกรูปแบบหนึ่ง ที่แบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันออกเป็นกลุ่มเพื่อทำงานร่วมกัน กลุ่มละประมาณ 4 – 5 คน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้แล้วทำการทดลองความรู้คะแนนที่ได้จัดการทดสอบสมาชิกแต่ละคนนำเอามาบวกเป็นคะแนนรวมของทีมผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการเสริมแรง เช่น ให้รางวัล คำชมเชย เป็นต้น สมาชิกกลุ่มจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม

ทิสนา เขมมณี (2548 : 265 – 267) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นการจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง – ปานกลาง – อ่อน) กลุ่มละ 4 คน สมาชิกในกลุ่มได้รับเนื้อหาสาระ และศึกษาเนื้อหาสาระนั้นร่วมกัน เนื้อหาสาระนั้นอาจมีหลายตอน ซึ่งผู้เรียนอาจต้องทำแบบทดสอบในแต่ละตอน และเก็บคะแนนของตนไว้ ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบครั้งสุดท้ายเป็นการทดสอบรวบยอดและนำคะแนนของตนไปหาคะแนนพัฒนาการกลุ่มใดก็ได้คะแนนสูงสุดกลุ่มนั้นได้รางวัล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 108) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาเรื่องโดยย่อให้ผู้เรียนทั้งหมดฟัง แล้วให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มตามที่กำหนดในกิจกรรม เพื่อศึกษาเข้าใจเนื้อหาและการแก้ปัญหาและเตรียมสอบย่อยโดยทดสอบผู้เรียนเป็นรายบุคคล ทำเช่นเดียวกันในเรื่องต่อไปและพิจารณาคะแนนที่พัฒนาขึ้น หากคะแนนของทีมในแต่ละสัปดาห์โดยคัดคะแนนพัฒนาการแต่ละคนในกลุ่มรวมกันเป็นคะแนนของทีม รวมทั้งผู้เรียนที่มีคะแนนพัฒนาการสูงและให้รางวัล

จากที่กล่าวมานั้น สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD หมายถึง การจัดการเรียนรู้รูปแบบหนึ่ง โดยมีการจัดกลุ่มแบบความสามารถ แต่ละกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาที่ผู้สอนเตรียมไว้ร่วมกัน เพื่อศึกษาเนื้อหาและแก้ปัญหา มีการสอบเก็บคะแนนเป็นรายบุคคลแล้วนำไปหาคะแนนพัฒนาการของแต่ละคน แล้วนำคะแนนพัฒนาการของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มไหนได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มมากที่สุดกลุ่มนั้นได้รางวัล และถือเป็นความสำเร็จของกลุ่ม

ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

ขั้นตอนของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามลำดับไม่สับสน ซึ่งจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น และได้มีนักการศึกษาได้กล่าวไว้หลายท่าน ดังนี้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 172 – 173) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือรูปแบบ STAD ไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมเนื้อหา ประกอบด้วย

1.1 การจัดเตรียมเนื้อหาสาระ ผู้สอนจัดเตรียมเนื้อหาสาระหรือเรื่องที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นเนื้อหาใหม่ โดยจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งสื่อวัสดุ อุปกรณ์ หรือแหล่งเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน เป็นต้น

1.2 การจัดเตรียมแบบทดสอบย่อย เช่น ข้อสอบ กระดาษคำตอบ เกณฑ์การให้คะแนน เป็นต้น

2. ขั้นจัดทีม

ผู้สอนจัดทีมผู้เรียน โดยให้คละกันทั้งเพศและความสามารถ ทีมละประมาณ 4 – 5 คน เช่น ทีมที่มีสมาชิก 5 คน อาจประกอบด้วย ชาย 2 คน หญิง 3 คน เป็นเก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน อ่อน 2 คน เป็นต้น

3. ขั้นเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนรู้

3.2 ทีมวางแผนการเรียนรู้โดยแบ่งภาระหน้าที่กัน เช่น ผู้อ่าน ผู้หาคำตอบ ผู้สนับสนุน ผู้จดบันทึก ผู้ประเมิน เป็นต้น

3.3 สมาชิกในแต่ละกลุ่มศึกษาเนื้อหาสาระและทำกิจกรรมตามใบงานที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งการเรียนรู้โดยวิธีนี้เน้นการร่วมมือช่วยเหลือกันในทีมมากกว่าการแข่งขัน

3.4 ผู้เรียนหรือสมาชิกแต่ละกลุ่ม ประเมินเพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหา

4. ขั้นทดสอบ

4.1 ผู้เรียนแต่ละคนทำการทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนรู้

4.2 ผู้สอนและผู้เรียนอาจร่วมกันตรวจผลการทดสอบของสมาชิกแต่ละคน

4.3 ทีมจัดการทำคะแนนการพัฒนาของสมาชิกแต่ละคนและคะแนนการพัฒนาของกลุ่ม โดยอาจจัดเป็นตาราง

เบญจวรรณ เสาวโก (2553 : 42 – 43) ได้ประยุกต์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ดังนี้

1. ขั้นเตรียมเนื้อหา ประกอบด้วย

1.1 การจัดเตรียมเนื้อหาสาระ ผู้สอนจัดสาระใหม่ให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง และจัดเตรียมแบบฝึกทักษะการอ่านเชิงวิเคราะห์

1.2 การจัดเตรียมแบบทดสอบย่อย เช่น ข้อสอบ กระจายคำตอบ เกณฑ์การให้คะแนน

2. ผู้สอนจัดกลุ่มผู้เรียน โดยลักษณะและความสามารถในระดับสูง กลาง และต่ำ

3. ขั้นเรียนรู้ ประกอบด้วย

3.1 ผู้สอนแนะนำวิธีการเรียนรู้

3.2 กลุ่มวางแผนการเรียนรู้ โดยแบ่งภาระหน้าที่กันในกลุ่ม

3.3 สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มศึกษาเนื้อหาสาระและทำกิจกรรมตามใบงานที่ผู้สอนกำหนด ซึ่งการเรียนรู้โดยวิธีการนี้เน้นการให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในกลุ่มมากกว่าการแข่งขัน

3.4 สมาชิกกลุ่มทบทวนและประเมินความรู้

4. ขั้นทดสอบ

4.1 สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มทำแบบทดสอบย่อย เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเนื้อหา

4.2 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบผลงานของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม

4.3 กลุ่มจัดทำคะแนนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม และคะแนนพัฒนาการของกลุ่มด้วย

4.4 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำคะแนนกลุ่มเทียบเกณฑ์เพื่อหาระดับคุณภาพ

5. ขั้นรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีม เป็นการประกาศผลงานของกลุ่มว่าแต่ละกลุ่มอยู่ในระดับใด โดยครูรับรอง ยกย่อง และให้รางวัลกับกลุ่มที่ทำคะแนนได้มากกว่าเกณฑ์ และได้คะแนนที่สูงสุดตามลำดับ

ทิสนา แคมมณี (2550 : 266 – 267) กล่าวถึง กระบวนการดำเนินการสอนแบบร่วมมือ เทคนิค STAD ไว้ดังนี้

1. จัดผู้เรียนเข้ากลุ่มละความสามารถ (เก่ง ปานกลาง อ่อน) กลุ่มละ 4 – 5 คน เรียนรู้ สาระนั้นร่วมกัน เนื้อหาสาระนั้นอาจมีหลายตอน ซึ่งผู้เรียนอาจต้องทำแบบทดสอบในแต่ละตอน และเก็บคะแนนของตนไว้

2. ผู้เรียนทุกคนทำแบบทดสอบครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นการทดสอบรวบยอดและนำคะแนน ของตนไปหาคะแนนพัฒนาการ (Improvement Score) ซึ่งหาได้ ดังนี้

คะแนนพื้นฐานได้จากค่าเฉลี่ยของคะแนนทดสอบย่อยหลาย ๆ ครั้งที่ผู้เรียนแต่ละคน ทำได้ คะแนนที่ได้จากการทำคะแนนทดสอบครั้งสุดท้ายลบคะแนนพื้นฐานคะแนนพัฒนาการ ถ้าคะแนนที่ได้คือ

- 11 ขึ้นไป	คะแนนพัฒนาการ = 0
- 1 ถึง - 10	คะแนนพัฒนาการ = 10
0 ถึง + 10	คะแนนพัฒนาการ = 20
+ 11 ขึ้นไป	คะแนนพัฒนาการ = 30

3. สมาชิกในกลุ่มนำคะแนนพัฒนาการของแต่ละคนในกลุ่มมารวมกันเป็นคะแนน ของกลุ่ม กลุ่มใดได้คะแนนพัฒนาการของกลุ่มสูงสุด กลุ่มนั้นได้รางวัล

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เป็นวิธีการเรียนรู้แบบกลุ่มเรียนรู้ โดยมีการแบ่งกลุ่มผู้เรียนที่แต่ละผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน ช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม มีการประเมินผลการเรียนและเสริมแรง ด้วยการกล่าวคำชมเชยหรือให้รางวัล ซึ่งเป็นการกระตุ้น ให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้สอนควรคำนึงถึงจุดประสงค์ ของกิจกรรม เวลาที่ใช้ ความยากง่ายของเนื้อหาสาระด้วย ผู้วิจัยจึงสรุปขั้นตอนการเรียนรู้ แบบ STAD ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นเตรียมกิจกรรม ขั้นจัดกลุ่ม ขั้นเรียนรู้ และขั้นทดสอบ

ประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD

การเรียนรู้แบบร่วมมือได้รับความนิยมแพร่หลายในปัจจุบัน ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อการเรียนรู้ ดังมีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน (2543 : 171 – 173) ได้กล่าวถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ร่วมมือกันเรียนรู้เทคนิค STAD ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน ดังนี้

1. ประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือทำให้ทุกคน มีส่วนร่วมในการเรียน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความรู้โดยมุ่งให้ผลการเรียน

ของกลุ่มมีคะแนนสูงเมื่อการวัดผล ทำให้สมาชิกกลุ่มต้องสนใจศึกษาในเรื่องที่ได้รับมอบหมาย และผู้เรียนประสบความสำเร็จทางด้านวิชาการสูงกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ

2. เพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน การจัดการสอนในลักษณะกลุ่มการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของตนเองในการเป็นสมาชิก รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการทำงานกลุ่ม ทำให้เพิ่มความมั่นใจในการทำงานและการเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีอิสระที่จะคิดและเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม

3. ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียน เนื่องจากธรรมชาติและลักษณะของการเรียนแบบร่วมมือจะสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ถกเถียงปัญหาและเสนอความคิดเห็นต่อกลุ่ม อธิบายหรือบอกเล่าสิ่งที่รู้ให้แก่เพื่อนร่วมกลุ่มให้เข้าใจ ซึ่งจะทำให้ผู้สอนหรือผู้บอกเล่ามีความเข้าใจเนื้อหาวิชาเป็นอย่างดีและชัดเจนมากขึ้น ผู้รับฟังก็จะสามารถเข้าใจในอีกแนวคิดหนึ่ง นอกเหนือจากความคิดเห็นของตนเอง

4. พัฒนาทักษะทางด้านสังคม การเรียนการสอนแบบร่วมมือจะทำให้สมาชิกในกลุ่มได้ปรึกษาหารือกัน พุดคุย เสนอความคิดเห็น ซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมทางด้านสังคมที่ดีต่อกัน มีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งเป็นการฝึกทักษะที่ดีให้แก่ผู้เรียนในด้านการสื่อสารและก่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน

5. เป็นที่ยอมรับของเพื่อนและก่อให้เกิดสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การเรียนแบบร่วมมือก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนร่วมชั้นเรียน แม้กระทั่งเพื่อนที่เรียนด้อยในชั้นเรียน เมื่อจัดให้เรียนแบบร่วมมือก็จะแสดงความสามารถของตนเอง ทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนได้ และมีการเปลี่ยนกลุ่มการเรียนรู้เป็นระยะ ๆ ทำให้เพื่อนทุกคนในชั้นเรียนได้รู้จักคุ้นเคยกัน ทำให้ทุกคนในชั้นเรียน ไม่ว่าผู้เรียนดีหรือเรียนด้อยมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากกว่าการเรียนแบบปกติ

ทิสนา แคมมณี (2550 : 101) กล่าวถึง ผลดีของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนี้

1. มีความพยายามที่จะบรรลุเป้าหมายมากขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีความพยายามที่จะเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย เป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีผลงานมากขึ้น การเรียนรู้มีความคงทนมากขึ้น มีแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีการใช้เวลาว่างอย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เหตุผลดีขึ้นและคิดอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น

2. มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีน้ำใจ นึกถึงกันมากขึ้น ใส่ใจในผู้อื่นมากขึ้น เห็นคุณค่าของความแตกต่าง ความหลากหลาย การประสานสัมพันธ์และการรวมกลุ่ม

3. มีสุขภาพจิตดีขึ้น การเรียนรู้แบบร่วมมือช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดีขึ้น มีความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมและความสามารถในการเผชิญกับความเครียดและความผันแปรต่างๆ

ภิรมย์ ภักดีเกียรติ (2555 : 48) ได้สรุปประโยชน์ของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่น ใส่ใจผู้อื่น ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทำงานกับเพื่อนในกลุ่มได้ ได้ฝึกทักษะการฟัง การพูด การเขียน หรือการวางแผนในขณะที่ทำงานกลุ่ม นักเรียนรู้จักแบ่งปันความรู้ และประสบการณ์กับผู้อื่น รวมถึงการกล้าแสดงความคิดเห็น ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้รู้จักปรับตัวในการอยู่ร่วมกันด้วยมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เข้าใจซึ่งกันและกัน เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้เรียนและผู้สอน และมีสุขภาพจิตดีขึ้น

สรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีประโยชน์คือ ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกัน โดยมุ่งผลการเรียนรู้ร่วมกัน เพิ่มความมั่นใจแก่ผู้เรียนในการทำงาน มีอิสระที่จะนำเสนอแนวคิดของตนเองต่อกลุ่ม มีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมและมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

การสะท้อนผล (Reflection)

การสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิด (Reflection) เป็นกระบวนการภายในตัวบุคคลที่มีความซับซ้อน เป็นการคิดของตนเอง รวมทั้งสิ่งสำคัญที่มีผลต่อความคิดนั้น ประกอบด้วยตัวผู้เรียน ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ และวิธีการในการเรียนรู้ ดังนั้น การที่ครูผู้สอนจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสได้สะท้อนคิด จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ความหมายของการสะท้อนผล

มีผู้ให้ความหมายของการสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดไว้ ดังนี้

บาวด์ และคณะ (Boud et al. 1985 : 19) ได้กล่าวถึง การสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดไว้ว่า การสะท้อนคิด (Reflection) ในบริบทของการเรียนรู้ คือ กิจกรรมที่ต้องใช้สติปัญญาและอารมณ์ โดยการสำรวจ ตรวจสอบประสบการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับ เพื่อนำไปสร้างความเข้าใจใหม่และทำให้ดียิ่งขึ้น

คริสและซู (Chris & Sue. 2004 : 4) ได้กล่าวถึง การสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดไว้ว่า การเรียนรู้จากการสะท้อนคิด (Reflective Learning) เป็นกระบวนการตรวจสอบภายในและค้นหาสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งเกิดจากการกระตุ้นของประสบการณ์ซึ่งสร้างและจำแนก

ความหมายของสิ่งต่าง ๆ ออกมาให้ได้ข้อสรุปและเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวคิดมุมมองใหม่

วัลภา คุณทรงเกียรติ (2543 : 35) ได้กล่าวถึง การสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดไว้ว่า การสะท้อนคิดด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลมองประสบการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองด้วยความตระหนักของตนเองและก่อให้เกิดความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต้องแท้มากขึ้นจนทำให้เกิดการพัฒนามุมมองหรือแนวคิดใหม่ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่เกิดขึ้นในสภาพหน้าได้

กนกนุช ชื่นเลิศสกุล (2544 : 36) ได้ให้ความหมายของการสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดไว้ว่า การสะท้อนคิด หมายถึง การคิดใคร่ครวญอย่างถี่ถ้วน โดยการคิดย้อนกลับในประเด็นที่กำลังคิดเพื่อเปลี่ยนแปลงประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นให้เป็นความรู้และเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น

รัชนิกร ทองสุคติ (2545 : 45) ได้ให้ความหมายของการสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดไว้ว่า การสะท้อนคิด (Reflection) เป็นรูปแบบหนึ่งของการคิดแบบอภิปรัชญา (Metacognition) เป็นการคิดเกี่ยวกับการคิดของตนเอง การสะท้อนคิดจึงไม่ใช่เป็นการรายงานข้อมูลความเป็นจริงต่าง ๆ แต่เป็นการแสดงออกถึงความคาดหวัง การรับรู้ และความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ โดยผ่านกระบวนการพูด หรือการเขียน โดยมีจุดประสงค์เพื่อวิเคราะห์ เปรียบเทียบ วางแผน หรือแก้ไขปัญหา ซึ่งเหล่านี้เป็นการคิดระดับสูงกว่าการคิดทั่วไป

กล่าวโดยสรุป การสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิด คือ กระบวนการนำความรู้และประสบการณ์เดิมมาคิดไตร่ตรองเพื่อหากลยุทธ์ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

ความสำคัญของการสะท้อนผล

การที่บุคคลมีโอกาสสะท้อนคิดของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสในการสังเกตและวิเคราะห์ความคิดของตนและพัฒนาความมีระเบียบ และทักษะในการสร้างและจัดลำดับความคิด ได้สื่อสารความคิดของตนกับผู้อื่นถึงสิ่งที่ตนเข้าใจ และพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของตนเอง ช่วยส่งเสริมให้เป็นนักคิดที่ดีขึ้นในการตั้งคำถามและให้เหตุผล

กรีนและด็อบสัน (Greene. 1973 & Dobson. 1993 ; อ้างถึงใน นกเนตร ธรรมบวร. 2544 : 20 – 21) กล่าวว่า ในการสะท้อนคิดหรือการวิเคราะห์ตนเองนั้น ครูจำเป็นต้องมีเวลาหยุดคิดและนึกทบทวน ไปถึงสิ่งที่ตนทำหรือปฏิบัติ ในขณะที่เดียวกันครูจำเป็นต้องมีโอกาสพูดคุยเกี่ยวกับประสบการณ์หรือเรื่องราวที่ผ่านมาของตนกับบุคคลที่ตนไว้ใจ ซึ่งจะช่วยให้ครูเข้าใจและตระหนักในการสอนหรือการกระทำของตนมากขึ้น นอกจากนี้ การสะท้อนคิดหรือการวิเคราะห์ตนเองถือเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับครู เพราะจะช่วยให้ครูเข้าใจตนเองมากขึ้น เห็นทางเลือกของตน มีโอกาสหยุดคิดและถามคำถามตนเองเกี่ยวกับ

สิ่งที่ปฏิบัติหรือทำอยู่ว่ามีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความเชื่อ และความคาดหวังหรือทิศทาง
ในอนาคตของตนอย่างไร แตกต่างจากที่ตนเริ่มสอนมาอย่างน้อยเพียงไร

รัชนีกร ทองสุคติ (2545 : 47 – 48) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการสะท้อนผล
หรือการสะท้อนคิดมีหลายประการ ดังนี้

1. สร้างความท้าทายที่สร้างสรรค์ในการนำเสนอความคิดของตน
2. เปิดโอกาสในการจับประเด็นหรือทบทวนถึงสิ่งที่คิดในรูปแบบที่ถาวรหรือปรับ
เสริมความคิดใหม่
3. เป็นการพัฒนาความมีระเบียบและทักษะในการสร้างและจัดลำดับความคิด
4. เปิดโอกาสในการสังเกตและวิเคราะห์ความคิดของตนเอง
5. เปิดโอกาสในการสื่อสารความคิดของตนเองกับผู้อื่นถึงสิ่งที่ตนเองเข้าใจและพัฒนา
ทักษะการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของตนเอง
6. เป็นการเชื่อมโยงองค์ความรู้เก่ากับองค์ความรู้ใหม่และเป็นการเติมเต็มระหว่าง
ทฤษฎีกับการปฏิบัติ

7. ช่วยส่งเสริมให้เป็นนักคิดที่ดีขึ้นในการตั้งคำถามและให้เหตุผล
กล่าวโดยสรุป การสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้รับ
หรือรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน และนำมาพินิจพิเคราะห์
อย่างใคร่ครวญจนเกิดความเข้าใจในความคิดของตนอย่างถ่องแท้ ก่อนที่จะสื่อสารกับผู้อื่นด้วย
การพูดหรือเขียน เป็นวิธีการสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดเกี่ยวกับพัฒนาการเรียนรู้ของตน
และสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาส่วนต่าง ๆ เข้าด้วยกันจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ในที่สุด

ลักษณะของการสะท้อนผล

ได้มีผู้ให้ความเห็นเกี่ยวกับลักษณะของการสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดไว้ ดังนี้
แอนโทนีและคีย์ (Antony & Key. 1998 : 46) ได้อธิบายลักษณะของการสะท้อนคิด
หรือการย้อนคิดทบทวนตัวเองไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
2. จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยประสบการณ์เป็นพลังกระตุ้น
3. เกี่ยวข้องกับการย้อนหลังกลับไปคิด
4. เกี่ยวข้องกับวิธีการให้เหตุผลในการกระทำของตนเอง
5. เป็นอุปนิสัยในการสอบถามหาข้อมูล
6. เป็นการปฏิบัติที่มีผลสนอง
7. ต้องกระทำโดยนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ

8. เป็นวิธีการถอดรหัสหรือแปลความหมายของภาพ โรงเรียนและห้องเรียนที่เต็มไปด้วยสัญลักษณ์

9. ตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ

10. เป็นวิถีทางแห่งการรับรู้แบบผสมผสานระหว่างความคิดเก่าและใหม่ บาร์เน็ต (Barnett, 1996 : 45 – 59) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะของการคิดของนักคิดไตร่ตรองไว้ ดังนี้

1. ดำเนินการปฏิบัติโดยใช้ความรู้ลึกที่แสดงถึงความกระตือรือร้นหรือการแสวงหาความรู้

2. มีการไตร่ตรองด้วยตนเองและยอมรับถึงความจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบข้อสมมติฐานที่กำหนดขึ้น

3. มักชอบสอบถามหรือตั้งข้อสงสัยในทุกสิ่งทุกอย่าง

4. นำเอาหลักฐานมาใช้ในการพิจารณาเรื่องราว

5. การจัดลำดับการคิดและพัฒนาการคิดให้เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

6. มีการกำหนดความมุ่งหมายในการคิด

7. มีการประเมินผลตลอดกระบวนการและมีการประเมินผลครั้งสุดท้าย

และการตัดสินใจในขั้นตอนสุดท้ายหลังจากมีการตั้งประเด็นคำถาม การไตร่ตรอง การตรวจสอบหลักฐาน หรือประจักษ์พยาน การจัดลำดับการคิดและหลักฐาน

8. ดำเนินการประเมินผลเพื่อสร้างความชัดเจนของข้อโต้แย้ง

กล่าวโดยสรุป การสะท้อนคิดเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยอาศัยประสบการณ์เป็นพลังกระตุ้น อยู่ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ เป็นการผสมผสานระหว่างความคิดเก่าและความคิดใหม่ มีการกำหนดความมุ่งหมายในการคิด จัดลำดับการคิดและพัฒนาการคิดให้เป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

วิธีการและเครื่องมือในการสะท้อนผล

เนื่องจากการสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิด จำเป็นต้องมีการตั้งคำถามและตอบคำถาม เป็นหัวใจสำคัญตลอดทุกระยะของกระบวนการ ฉะนั้นวิธีการในการฝึกหัดการสะท้อนคิดที่ดีที่สุดคือ การฝึกตั้งคำถามและฝึกตอบคำถามด้วยมุมมองที่แตกต่างกันหลาย ๆ แบบ พร้อมกับพัฒนาการตั้งคำถามและตอบคำถามให้ได้คำตอบที่ลึกซึ้ง โดยอิงกระบวนการของการสะท้อนคิด ซึ่งมีนักการศึกษาได้กล่าวถึงวิธีการและเครื่องมือในการสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดไว้ ดังนี้

กนกนุช ชื่นเลิศสกุล (2544 : 40 – 41) กล่าวถึง วิธีการสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิดที่นิยมใช้มีดังต่อไปนี้

1. การถามและตอบคำถามตนเอง เช่น ฉันกำลังทำอะไร ฉันทำสิ่งเพราะเหตุใด ฉันกำลังเรียนรู้อะไร มีอะไรที่ฉันควรทำแต่ไม่ได้ทำบ้าง ถ้าฉันทำต่างไปจากนั้นจะได้ผลต่างไปอย่างไรบ้าง ฉันควรจะทำอะไรก่อน เพราะอะไรจึงได้ผลเช่นนี้ ฉันได้ทำในสิ่งที่ตรงกับความต้องการของฉันหรือไม่ เพราะอะไรฉันจึงได้ทำเช่นนั้น

2. การเขียน การพูด ด้วยภาษาและสำนวนที่เรียบเรียงขึ้นเอง ซึ่งจะทำให้ต้องใช้การถามตอบเพื่อคัดเลือกระเด็นหรือคำที่จะนำมาเขียนหรือพูด เช่น การเขียนตอบแบบอัตนัย การเขียนบันทึกอนุทินประจำวัน การสรุปประสบการณ์การเรียนรู้ การเขียนรายงานความก้าวหน้า การเขียนเรียงความ การเขียนกรณีศึกษา การพูดสรุปความ การจัดให้มีการอภิปรายกลุ่มย่อย การนำเสนอผลการศึกษาโดยการพูด การโต้เถียง การปราศรัยจูงใจ ฯลฯ

3. การมอบหมายให้ปรับปรุงงานให้ต่างจากเดิม หรือการมอบหมายให้สร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่ที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อน

4. การเปรียบเทียบและการสรุปความเหมือนและแตกต่างทั้งสิ่งที่คล้ายกันและหรือสิ่งที่ต่างกัน

5. การจัดสภาพแวดล้อมให้มีความหมายและกระตุ้นการสะท้อนคิดในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างอุปนิสัยการสะท้อนคิดอย่างอัตโนมัติ

6. การกำหนดให้คิดและปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขที่กำหนด

วิลสัน และวิงเจน (Willson & Wing Jan. 1993 : 52) ได้กล่าวถึง วิธีที่ใช้เพื่อพัฒนาการสะท้อนความคิดหรือการไตร่ตรอง และการรู้คิดของตนของผู้เรียน ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้แนวคิดดังต่อไปนี้ประกอบการเรียนการสอน

1. บันทึกการเรียนรู้ (Learning Log) คือ การบันทึกของนักเรียนเกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก ความรู้ และกระบวนการเรียนรู้ บันทึกการเรียนรู้ต่างจากการบันทึกประจำวัน เพราะการบันทึกประจำวันเป็นการบันทึกกิจวัตรและเหตุการณ์ในแต่ละวัน แต่บันทึกการเรียนรู้เป็นการบันทึกความรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับโดยผ่านการวิเคราะห์ การสะท้อนความคิดของนักเรียน อาจจะบันทึกก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน นอกจากนี้ นักเรียนอาจใช้สมุดบันทึกการเรียนรู้ตั้งคำถามตอบคำถามตามที่ครูมอบหมายและอาจจะใช้บันทึกการเรียนรู้เป็นบทสรุปของความรู้ที่เรียน หรือบทสรุปของการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม โดยเขียนเป็นความเรียง หรือเขียนในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ ผังมโนทัศน์ ตาราง ภาพการ์ตูน รูปภาพ และสัญลักษณ์ การใช้บันทึกการเรียนรู้เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาการคิดอย่างไตร่ตรอง เพราะนักเรียนได้เขียนและคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ ในส่วนของครูบันทึกการเรียนรู้จะช่วยให้ครูรู้ความต้องการของนักเรียน จุดอ่อนจุดแข็ง กระบวนการคิดและการเรียนรู้

ซึ่งครูสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป

2. ผังมโนทัศน์ (Concept Mapping) เป็นวิธีการที่ใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับชั้น ส่งเสริมการคิดนอกกรอบ (Divergent Thinking) และการคิดเชิงไตร่ตรอง (Reflective Thinking)
3. การตั้งคำถาม (Questioning) เป็นวิธีการที่พัฒนาการคิดแบบไตร่ตรอง และกระบวนการรู้คิด การตั้งคำถามเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนและกระบวนการเรียนรู้ ครูอาจเป็นผู้กระตุ้นนักเรียนโดยใช้คำถามประเภทต่าง ๆ หรือให้นักเรียนเป็นผู้ตั้งคำถาม โดยใช้ประเภทคำถาม 6 ระดับของบลูม (Bloom) คือ ระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล อย่างไรก็ตาม ครูควรใช้คำถามกระตุ้นนักเรียน และฝึกนักเรียนในการตั้งคำถามในระดับการประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผลซึ่งเป็นคำถามระดับสูงมากกว่าการใช้คำถามในระดับความรู้ ความจำ ความเข้าใจ
4. การถามคำถามตนเอง (Self-questioning) เป็นวิธีการที่ช่วยนักเรียนในการวางแผน การจัดการ การสะท้อนความรู้ วิธีการนี้ครูควรออกแบบคำถามเพื่อให้ผู้เรียนประเมินตนเอง หรือสะท้อนความคิด โดยครูอาจจะให้นักเรียนเขียนหรือตอบปากเปล่าในคำถามที่ครูวางแผนไว้ ตัวอย่างคำถาม เช่น นักเรียนมีวิธีการทำงานอย่างไร นักเรียนมีกระบวนการคิดอย่างไรที่ทำงานอย่างนี้ ทำไมนักเรียนจึงเลือกแนวทางนี้ นักเรียนสามารถอธิบายขั้นตอนที่ใช้ในการทำงานได้หรือไม่ อย่างไร ถ้าให้ทำงานชิ้นใหม่นักเรียนจะทำอะไรบ้างที่แตกต่างจากเดิม
5. การเลือกและตัดสินใจในการเรียนรู้ของตน (Negotiated Learning) เป็นวิธีการ ส่งเสริมนักเรียนให้เลือกคิด และตัดสินใจการเรียนรู้ของตนเองโดยครูเป็นผู้ชี้แนะ วิธีนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ รับผิดชอบตนเอง ครูอาจใช้วิธีการนี้เมื่อให้นักเรียนทำงานเดี่ยว หรืองานกลุ่ม โดยครูชี้แนะการทำงาน นักเรียนจะเป็นผู้คิด และเลือกวิธีการของตนเอง หรือการทำงานกลุ่ม ครูก็จะทำหน้าที่ส่งเสริมให้สมาชิกภายในกลุ่มทำงานตามบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อให้งานสำเร็จ การเปิด โอกาสให้นักเรียนมีอิสระและคิดด้วยตนเองจะเป็นการส่งเสริม นักเรียนในด้านต่าง ๆ คือ การคิดแบบไตร่ตรอง กระบวนการรู้คิด ทักษะการแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมาย การตัดสินใจ และการบริหารจัดการเวลา
6. การประเมินตนเอง (Self-assessment) เป็นการส่งเสริมการสะท้อน (Reflection) และให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ในการทำงานและการเรียนรู้ของตนเอง โดยประเมินตนเอง และประเมินกลุ่ม ครูอาจจะให้นักเรียนเขียนเพื่อประเมินตนเอง ประเมินการทำงาน เปิดโอกาส ให้นักเรียนจับคู่ หรือเข้ากลุ่มพูดคุยหรืออภิปรายเกี่ยวกับการเรียนรู้ กระบวนการคิด นอกจากนี้ ครูควรให้ข้อมูลย้อนกลับในเชิงบวกต่อการประเมินและการสะท้อนความคิดของนักเรียน

กล่าวโดยสรุป การสะท้อนผลเป็นทักษะที่ไม่สามารถเกิดขึ้นเอง ต้องได้รับการฝึก และได้รับการสอน การสอนแบบเดิมมุ่งเน้นที่ครูและการสอนเน้นที่เนื้อหา แต่การสอนปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ การสอนเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้มีอิสระ ใฝ่การเรียนรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความเชื่อมั่นในการคิดและตัดสินใจ ครูและนักเรียน ต่างก็เป็นผู้เรียนรู้ที่มีอิสระ การพัฒนาการคิดเชิงไตร่ตรอง และกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถของผู้เรียนที่จะรับผิดชอบกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการคิดของตนเอง สามารถควบคุม กำกับตนเองอย่างต่อเนื่อง วิธีที่ใช้เพื่อพัฒนาการสะท้อนผลหรือการสะท้อนคิด 6 วิธีที่กล่าวมา สามารถบูรณาการเข้าไปในการเรียนการสอนในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ การพัฒนาการคิดต้องใช้เวลาในการสอนในการฝึก ครูต้องเป็นแบบอย่างทางความคิด ออกแบบกิจกรรมท้าทายความสามารถ ส่งเสริมการคิด การค้นคว้า และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมกลุ่ม เน้นการร่วมมือ ไม่เน้นการแข่งขัน จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนให้นักเรียนรู้สึกมีอิสระ อบอุ่น เรียนรู้ด้วยความสุข สิ่งสำคัญคือ การสะท้อนผลทั้งของครูและนักเรียนสะท้อนเพื่อให้รู้และเข้าใจ ปรับปรุงพัฒนาตนเอง และพัฒนาการคิด

แบบฝึกทักษะ

ความหมายของแบบฝึกทักษะ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 1 – 2) กล่าวถึง ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกเป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่ใช้ฝึกทักษะให้ผู้เรียนหลังจากเรียนจบเนื้อหาในช่วงหนึ่ง ๆ เพื่อฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งเกิดความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ อย่างกว้างขวางมาก นอกจากนั้นแบบฝึกยังเป็นเครื่องมือช่วยบ่งชี้ให้ครูทราบว่า ผู้เรียนหรือผู้ใช้แบบฝึกมีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียน และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ผู้เรียนมีจุดเด่นที่ควรส่งเสริมหรือมีจุดด้อยที่ต้องปรับปรุงแก้ไขตรงไหนอย่างไร แบบฝึกจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูทุกคนใช้ในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ และพัฒนาทักษะของนักเรียนในวิชาต่าง ๆ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 130) กล่าวถึง ความหมายของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนประเภทหนึ่งที่เป็นส่วนเพิ่มเติมหรือเสริมสำหรับให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเพิ่มขึ้น

เบญจวรรณ เสาวโค (2553 : 22) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะว่า แบบฝึกทักษะเป็นสื่อการเรียนการสอนที่สำคัญที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ฝึกทักษะของผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

ตามเนื้อหาของแต่ละวิชาและสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียน ได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง เสริมสร้างความรู้ ประสบการณ์ในการเรียน ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น

ประนอม แดงงาม (2554 : 31) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะว่า แบบฝึกทักษะ อาจเรียกได้หลายชนิด เช่น แบบฝึก แบบฝึกทักษะ แบบฝึกเสริมทักษะแต่ก็มีความหมายเดียวกัน คือ เป็นนวัตกรรมการสอนชนิดหนึ่งที่จะช่วยให้การเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการฝึกต่าง ๆ มีความเข้าใจมากขึ้น สนองความสนใจของนักเรียนเป็นอย่างดี ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเต็มที่ ช่วยสร้างประสบการณ์ เสริมความรู้ เพิ่มทักษะให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี

สุรรัตน์ แยมศรี (2554 : 43) ได้ให้ความหมายของแบบฝึกทักษะว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนรู้อย่างหนึ่งที้นำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ มีทักษะในเรื่องนั้น ๆ มากขึ้นจนสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะ หมายถึง สื่อการเรียนการสอน ชนิดหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มีทักษะในเรื่องนั้น ๆ มากขึ้น สามารถนำไปใช้ในการเรียนได้ เสริมความรู้ เพิ่มทักษะให้นักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกทำซ้ำ จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างแม่นยำ

ความสำคัญของแบบฝึกทักษะ

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความสำคัญของแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 131) กล่าวถึง ความสำคัญของแบบฝึกทักษะว่า แบบฝึกทักษะเป็นเทคนิคการสอนที่สนุกอีกวิธีหนึ่ง คือ การให้นักเรียนได้ทำแบบฝึกทักษะมาก ๆ สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชาได้ดีขึ้น คือ แบบฝึกทักษะ เพราะนักเรียน นำความรู้ที่เรียนมาแล้วฝึกให้เกิดความเข้าใจกว้างขวางยิ่งขึ้น

คำรณ ล้อมในเมือง และรุ่งฟ้า ล้อมในเมือง (2548 : 1) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของแบบฝึกทักษะว่า แบบฝึกทักษะมีความสำคัญต่อผู้เรียนไม่น้อยในการที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจได้เร็วขึ้น ชัดเจนขึ้น กว้างขวางขึ้น ทำให้การสอนของครูและการเรียนของนักเรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

เบญจวรรณ เสาวโค (2553 : 23) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียน เกิดความสามารถในทักษะต่าง ๆ ที่คงทน เป็นสิ่งที่ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้เร็วขึ้น แบบฝึกจัดว่าเป็นอุปกรณ์การเรียนอย่างหนึ่งซึ่งสามารถทดสอบความรู้ วัดผลการเรียนรู้และประเมินผลนักเรียนก่อนและหลังเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้ครูสอบข้อบกพร่อง

ของผู้เรียนเฉพาะจุดได้ นักเรียนทราบผลความก้าวหน้าของตนเอง ครูประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และลดภาระได้มาก

อมรรัตน์ ชลพัฒนา (2554 : 25) กล่าวว่า แบบฝึกมีความสำคัญต่อผู้เรียนมาก ในการที่จะช่วยเสริมสร้างทักษะให้กับผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาได้เร็วขึ้น ชัดเจน กว้างขวาง ทำให้การสอนของครู และการเรียนของนักเรียนประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะมีความสำคัญต่อผู้เรียนในด้านการส่งเสริมนักเรียนมีความรู้ และเข้าใจเนื้อหาเร็วขึ้นกว่าการเรียนแบบธรรมดาที่ไม่ได้ใช้แบบฝึก

ลักษณะของแบบฝึกที่ดี

มีผู้กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีไว้ ดังนี้

กุกษา แสงเดช (2545 : 6) กล่าวถึง ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีดังนี้

1. เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับชั้นหรือวัยของผู้เรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ เพื่อให้เข้าใจง่าย
4. ใช้เวลาที่เหมาะสม
5. มีสิ่งที่สนใจและท้าทายให้แสดงความสามารถ
6. ควรมีข้อเสนอแนะการใช้
7. มีให้เลือกตอบอย่างจำกัดและตอบอย่างเสรี
8. ถ้าเป็นแบบฝึกหัดที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแบบฝึกหัดควรมีหลายรูปแบบ
9. ควรใช้สำนวนภาษาง่าย ๆ ฝึกให้คิดและสนุกสนาน

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 131 – 132) กล่าวถึง ลักษณะที่ดีของแบบฝึกทักษะ

ไว้ว่า ควรประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. เป็นสิ่งที่นักเรียนเรียนมาแล้ว
2. เหมาะสมกับระดับวัยหรือความสามารถของนักเรียน
3. มีคำชี้แจงสั้น ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจวิธีทำได้ง่าย
4. ใช้เวลาที่เหมาะสม คือ ไม่นานเกินไป
5. เป็นสิ่งที่น่าสนใจและท้าทายให้นักเรียนแสดงความสามารถ
6. เปิดโอกาสให้นักเรียนเลือกทั้งแบบตอบอย่างจำกัด และตอบอย่างเสรี
7. มีคำสั่งหรือตัวอย่างแบบฝึกที่ไม่ยาวเกินไป และไม่ยากแก่การเข้าใจ
8. ควรมีหลายรูปแบบ มีความหมายแก่นักเรียนที่ทำแบบฝึก
9. ใช้หลักจิตวิทยา

10. ใช้สำนวนภาษาที่เข้าใจง่าย
11. ฝึกให้คิดได้เร็วและสนุกสนาน
12. ปลุกความสนใจหรือเร้าใจ
13. เหมาะสมกับวัยและความสามารถ
14. สามารถศึกษาด้วยตนเองได้

เบ็ญจวรรณ เสาวโก (2553 : 24) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีว่า การใช้แบบฝึกเพื่อฝึกทักษะบ่อย ๆ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความชำนาญ มีความจำที่คงทน ครูผู้สอนสามารถวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย เพื่อประโยชน์ในการซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียนได้

ประนอม แดงงาม (2554 : 36) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีว่า แบบฝึกที่ดีควรมีเนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ เรียงจากง่ายไปหายาก เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน อาจมีภาพประกอบ คำสั่งหรือคำชี้แจงสั้น ๆ มีรูปแบบที่หลากหลาย นักเรียนได้ใช้ความคิด และท้าทายความสามารถของผู้เรียน

สุรรัตน์ เข้มศรี (2554 : 45) กล่าวถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดีว่า แบบฝึกทักษะที่ดีและมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้ ช่วยฝึกทักษะที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง แบบฝึกทักษะที่ดีเปรียบเหมือนเป็นผู้ช่วยที่ดีของครู ช่วยลดภาระในการสอนของครูลงได้ ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ เพิ่มความมั่นใจในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า แบบฝึกที่ดีควรมีลักษณะเนื้อหาตรงกับจุดประสงค์ เรียงจากง่ายไปหายาก เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน มีหลากหลายรูปแบบ คำสั่งชัดเจน มีภาพประกอบ และสีสันสวยงาม ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ เพิ่มความมั่นใจในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

จิตวิทยาที่นำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะจะมีประสิทธิภาพและความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามจุดประสงค์ของการฝึกได้นั้น การสร้างแบบฝึกที่ดีจึงต้องอาศัยหลักจิตวิทยา ดังนี้

อารี พันธุ์มณี (2544 : 28) กล่าวว่า ในการจัดการเรียนการสอนควรใช้เทคนิคการสอนต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนอยากรู้อยากเรียนและพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามความสามารถของแต่ละบุคคล จากการทดลองของธอร์น ไคค์ (Thorndike) ซึ่งสรุปเป็นกฎการเรียนรู้ได้ ดังนี้

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) หมายถึง สภาพความพร้อมหรือความมีวุฒิภาวะของผู้เรียนทั้งทางร่างกาย อวัยวะต่าง ๆ ในการเรียนรู้และจิตใจ ประสบการณ์เดิม ความสนใจ และความเข้าใจต่อสิ่งที่เรียน

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายถึง การที่ผู้เรียนได้ฝึกหัดหรือกระทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ย่อมจะทำให้เกิดความรู้ที่ถูกต้อง แบ่งออกเป็น

2.1 กฎแห่งการใช้ (Law of Use) หมายถึง การฝึกฝน การตอบสนองอย่างใดอย่างหนึ่งอยู่เสมอทำให้เกิดพันธะที่แน่นระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองหรืออาจกล่าวได้ว่าเมื่อได้เริ่มเรียนรู้สิ่งใดแล้วนำไปใช้อยู่เป็นประจำ ก็จะทำให้ความรู้คงทนถาวรและไม่ลืม

2.2 กฎแห่งการไม่ใช้ (Law of Disuse) หมายถึง การไม่ได้ฝึกฝนหรือไม่ได้ทำบ่อย ๆ ย่อมทำให้ความมั่นคงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองอ่อนกำลังลงหรืออาจทำให้ความรู้ที่นั้นลืมเลือนไปได้

3. กฎแห่งความพอใจ (Law of Effect) หมายถึง พันธะหรือสิ่งเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองที่ทำให้เกิดผลแห่งความพึงพอใจ หากผลแห่งการกระทำกิจกรรมนั้นเป็นที่น่าพอใจก็จะทำให้เกิดความอยากรู้ อยากเรียนเพิ่มมากขึ้น หากผลของการกระทำกิจกรรมนั้นตรงกันข้ามคือไม่เป็นที่น่าพอใจจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน

ประนอม แดงงาม (2554 : 37) กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกทักษะที่ดีจะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้เรียน ทฤษฎีและจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกทักษะนั้น ครูควรศึกษาทฤษฎีและจิตวิทยาให้เข้าใจ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วุฒิภาวะของเด็กให้เรียนรู้การกระทำฝึกซ้ำบ่อย ๆ และควรเสริมแรงทางบวกด้วยการชมเชย และให้รางวัล เด็กจะมีความสุขและความสนใจในการเรียนมากขึ้น

อมรรัตน์ ชลพัฒนา (2554 : 26) กล่าวว่า การสร้างแบบฝึกที่ดีจะต้องคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหา รูปแบบที่น่าสนใจ คำสั่งชัดเจน ในการพัฒนาแบบฝึกจะต้องให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่นำมาใช้ในการสร้างแบบฝึกทักษะควรจะคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ความพร้อม กระบวนการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่มีเป้าหมาย กฎแห่งการฝึกฝน การเรียนรู้โดยการลงมือกระทำด้วยตัวเอง กฎแห่งผล กฎแห่งการนำไปใช้และไม่ใช้ และกฎแห่งแรงจูงใจ

ขั้นตอนของการสร้างแบบฝึกทักษะ

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ (2544 : 14) กล่าวถึง ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น

1.1 ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะทำการสอน

1.2 ปัญหาการผ่านจุดประสงค์ของนักเรียน

1.3 ผลจากการสังเกตพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

1.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ศึกษารายละเอียดในหลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์และกิจกรรม
3. พิจารณาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อ 1 โดยการสร้างแบบฝึกและเลือกเนื้อหาในส่วนที่จะสร้างแบบฝึกนั้น ว่าจะทำเรื่องใดบ้าง กำหนดเป็นโครงสร้างเรื่องไว้
4. ศึกษารูปแบบของการสร้างแบบฝึกจากเอกสารตัวอย่าง
5. ออกแบบชุดฝึกแต่ละชุดให้มีรูปแบบที่หลากหลาย น่าสนใจ
6. ลงมือสร้างแบบฝึกในแต่ละชุด พร้อมทั้งข้อทดสอบก่อนและหลังเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

7. ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ

8. นำไปทดลองใช้ แล้วบันทึกผลเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
9. ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
10. นำไปใช้จริงและเผยแพร่ต่อไป

กฤษยา แสงเดช (2545 : 14 – 15) กล่าวถึง ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะไว้ ดังนี้

1. ศึกษาความต้องการ โดยศึกษาจากการผ่านจุดประสงค์การเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. วิเคราะห์เนื้อหาออกเป็นทักษะย่อย ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแบบทดสอบ และบัตรแบบฝึก

3. พิจารณาวัตถุประสงค์ รูปแบบขั้นตอนการใช้ชุดฝึกทักษะ

4. สร้างแบบทดสอบ
5. สร้างแบบฝึกเพื่อใช้พัฒนาทักษะย่อย
6. สร้างบัตรอ้างอิง เพื่อใช้อธิบายคำตอบหรือแนวทางการตอบแต่ละเรื่อง
7. สร้างแบบบันทึกความก้าวหน้า เพื่อใช้บันทึกผลการสอน หรือผลการเรียน
8. นำชุดแบบฝึกไปทดลองใช้ เพื่อหาจุดบกพร่องและหาคุณภาพ
9. ปรับปรุงแก้ไข
10. รวบรวมเป็นชุด จัดทำคำชี้แจงคู่มือการใช้

คำารณ ล้อมในเมือง (2548 : 4) กล่าวถึง ขั้นตอนในการสร้างแบบฝึกว่าจะคล้ายกับการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาประเภทอื่น ๆ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะทำการสอน ปัญหาการผ่านจุดประสงค์ของนักเรียน ปัญหาจากการสังเกต

พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ศึกษารายละเอียดในหลักสูตร เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จุดประสงค์และกิจกรรม
3. พิจารณาแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากข้อ 1 โดยการสร้างแบบฝึกและเลือกเนื้อหาในส่วนที่สร้างแบบฝึกนั้นว่าจะทำเรื่องใด กำหนดเป็นโครงเรื่องไว้
4. ศึกษารูปแบบของการสร้างแบบฝึกจากเอกสารตัวอย่าง
5. ออกแบบชุดฝึกในแต่ละชุดให้มีรูปแบบที่หลากหลาย น่าสนใจ
6. ลงมือสร้างแบบฝึกแต่ละชุด พร้อมทั้งข้อสอบก่อนและหลังเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้
7. ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ
8. นำไปทดลองใช้แล้วบันทึกผลเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขส่วนที่บกพร่อง
9. ปรับปรุงจนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
10. นำไปใช้จริงและเผยแพร่ต่อไป

กล่าวโดยสรุป ขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะมีความสำคัญต่อผู้เรียน ดังนั้น ผู้สร้างควรคำนึงถึงวัย ความสามารถ ความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้การฝึกทักษะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน

ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะ

วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2545 : 131) กล่าวถึง แบบฝึกทักษะมีประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนดียิ่งขึ้น
2. ทำให้ครูทราบความเข้าใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน
3. ครูได้แนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดีที่สุด

ตามความสามารถของตนเอง

4. ฝึกให้นักเรียนมีความเชื่อมั่น และสามารถประเมินผลงานของตนเองได้
5. ฝึกให้นักเรียนได้ทำงานด้วยตนเอง
6. ฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
7. คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกทักษะของตนเอง โดยไม่ต้องคำนึงถึงเวลาหรือความกดดันอื่น ๆ
8. แบบฝึกช่วยเสริมให้ทักษะทางภาษาคงทน ลักษณะการฝึกที่จะช่วยให้เกิดผลดังกล่าว ได้แก่ ฝึกทันทีหลังจากเรียนเนื้อหา ฝึกซ้ำ ๆ ในเรื่องที่เรียน

สุชา จันทร์เอม (2547 : 145) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะว่า การใช้แบบฝึกทำให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างจริงจัง

เพราะผู้เรียนมีประสบการณ์ตรง

สุทิว แก้วนิมิตติ (2547 : 40) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะว่า ประโยชน์ของแบบฝึกทักษะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น มีความเชื่อมั่น ความรับผิดชอบต่องานที่ทำ นักเรียนสามารถใช้บททวนบทเรียนและเห็นความก้าวหน้าของตนเองด้วย ตลอดจนช่วยลดภาระการสอนของครู ใช้เป็นเครื่องมือวัดผลการเรียน ทำให้ครูทราบจุดเด่นจุดด้อยของนักเรียนได้ชัดเจน อันเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป

กล่าวโดยสรุป แบบฝึกทักษะมีประโยชน์ต่อครูและผู้เรียนอย่างยิ่ง ด้านผู้เรียนทำให้เกิดทักษะ เกิดความชำนาญในการปฏิบัติ ทำให้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มขึ้น มองเห็นความก้าวหน้าของตนเอง มีความมั่นใจและต้องการที่จะเรียนรู้เนื้อหาอื่น ๆ ต่อไปได้ด้วยตนเอง ส่วนด้านครู ทำให้ครูมองเห็นปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มองเห็นจุดเด่นจุดด้อยของผู้เรียน เพื่อนำมาส่งเสริมและปรับปรุงแก้ไขต่อไป จึงกล่าวได้ว่าแบบฝึกทักษะที่ดีเปรียบเสมือนผู้ช่วยที่สำคัญของครูที่จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้ตามศักยภาพของตนเอง มีความมั่นใจที่จะเรียนรู้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ

ประสิทธิภาพ

การหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เป็นการนำแบบฝึกทักษะไปทดลองใช้ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและนำมาทดลองจริง

เกณฑ์ประสิทธิภาพ หมายถึง ระดับประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เป็นระดับที่ผู้สร้างเกิดความพึงพอใจ หากแบบฝึกทักษะมีประสิทธิภาพถึงระดับนั้นแล้วจะมีคุณค่าที่จะนำไปใช้สอนได้

ผู้วิจัยได้สร้างแบบฝึกทักษะ จำนวน 12 เล่ม แล้วจำเป็นต้องหาประสิทธิภาพ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาจากหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ช่วยให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนบรรลุผล ดังนั้นในการกำหนดเกณฑ์ต้องคำนึงถึงกระบวนการและผลลัพธ์ โดยกำหนดตัวเลขเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยเป็น E_1 / E_2 (เผชญิ กิจระการ. 2544 : 49)

E_1 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ คิดเป็นร้อยละของการทำแบบฝึกทักษะ

E_2 หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ คิดเป็นร้อยละของการทำแบบทดสอบหลังเรียน

การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพตั้งไว้ 80/80 ถึง 90/90 สำหรับวิชาที่มีลักษณะเป็นเนื้อหา และไม่ต่ำกว่า 75/75 สำหรับวิชาทักษะ

การทดสอบประสิทธิภาพต้องดำเนินการดังนี้ (โสภณ นุ่มทอง. 2540 : 82)

1. แบบเดี่ยว (1 : 1) เป็นการนำแบบฝึกทักษะที่สร้างขึ้นไปทดลองกับผู้เรียนรายบุคคล เพื่อหาข้อบกพร่อง การทดลองนี้ควรกระทำกับผู้เรียนที่มีระดับการเรียนรู้ ปานกลาง และอ่อน เพื่อหาข้อมูลในการปรับปรุง

2. แบบกลุ่ม (1 : 10) เป็นการนำแบบฝึกทักษะที่ได้จากการปรับปรุง จากการทดลอง ครั้งแรกมาใช้ทดลองกับผู้เรียน 6 – 10 คน ที่มีความสามารถกระจาย เพื่อหาข้อมูลในการปรับปรุง ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. แบบภาคสนาม (1 : 100) เป็นการนำแบบฝึกทักษะที่ได้รับการปรับปรุงครั้งที่สอง ไปทดลองใช้ในชั้นเรียนที่มีผู้เรียนตั้งแต่ 40 – 100 คน และหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ถ้าไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดจะต้องดำเนินการปรับปรุงและทดลองหาประสิทธิภาพซ้ำอีกครั้ง

การยอมรับประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะ 3 ระดับ คือ

1. สูงกว่าเกณฑ์เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีค่าเกินกว่า ร้อยละ 5 ขึ้นไป

2. เท่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะเท่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 5

3. ต่ำกว่าเกณฑ์ เมื่อประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะต่ำกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 5 ถือว่ามีประสิทธิภาพยอมรับได้

การทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะนั้น มีรายละเอียดดังนี้

1. การทดลองเดี่ยว เป็นการทดลองใช้ครู 1 คน โดยให้ทดลองกับนักเรียนอ่อน เสียก่อน ก่อนทำการปรับปรุง แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนปานกลางและเก่ง หากเวลาไม่อำนวย และสถานการณ์ไม่เหมาะสมให้ทดลองกับเด็กอ่อนหรือปานกลาง

2. การทดลองแบบกลุ่ม เป็นการทดลองใช้ครู 1 คน นักเรียน 6 – 10 คน โดยให้ละ กันทั้งเก่ง ปานกลางและอ่อน ห้ามทดลองกับนักเรียนอ่อนหรือเก่งล้วน

3. การทดลองแบบสนาม เป็นการทดลองใช้ครู 1 คน ต่อนักเรียน 30 – 50 คน ชั้นที่เลือกมาทดลอง ต้องมีนักเรียนคละกันเป็นนักเรียนเก่งและอ่อนไม่ควรเลือกห้องที่มีนักเรียน เก่งหรืออ่อนทั้งหมด

การทดลองแบบเดี่ยว แบบกลุ่ม แบบสนาม หลังจากชี้แจงให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับ จุดประสงค์แล้ว ครูควรดำเนินการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน

2. นำเข้าสู่บทเรียน

3. นักเรียนทำกิจกรรม
4. สรุปบทเรียน
5. ทดสอบหลังเรียน

กล่าวโดยสรุป การใช้แบบฝึกทักษะเป็นการออกแบบให้ผู้เรียน โดยมุ่งไปที่ผู้เรียนมากกว่าผู้สอนและผู้สอนควรจัดสภาพการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้บรรลุมุ่งหมายตามที่วางไว้ก่อนนำแบบฝึกทักษะไปใช้จริง ผู้สอนสามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนแบบฝึกทักษะได้ดี โดยการบูรณาการแบบฝึกทักษะให้เข้ากับกิจกรรมอื่น ๆ ด้วย

ดัชนีประสิทธิผล

ดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E.I.) หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเปรียบเทียบคะแนนที่เพิ่มขึ้น จากคะแนนการทดสอบก่อนเรียนกับคะแนนที่ได้จากการทดสอบหลังเรียนและคะแนนเต็ม หรือคะแนนสูงสุดจากคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนเรียน เมื่อมีการประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นจะดูประสิทธิผลทางการสอนและการวัดประเมินผลสื่อการสอนนั้น ตามปกติการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะคือ ความแตกต่างของคะแนนทดสอบหลังเรียน หรือเป็นการทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ซึ่ง กู๊ดแมน เฟลทเชอร์ และชไนเดอร์ (Goodman Fletcher & Schneider) ได้กำหนดสูตรในการหาค่าดัชนีประสิทธิผล (เพชัญ กิจระการ, 2546 : 1 – 3) ไว้ดังนี้

$$\text{ดัชนีประสิทธิผล} = \frac{\text{คะแนนรวมทดสอบหลังเรียน} - \text{คะแนนรวมทดสอบก่อนเรียน}}{(\text{จำนวนนักเรียน} \times \text{คะแนนเต็ม}) - \text{คะแนนรวมทดสอบก่อนเรียน}}$$

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางด้านความเชื่อ เจตคติและความตั้งใจของผู้เรียน นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบมาแปลงให้เป็นร้อยละ หาค่าคะแนนสูงสุดที่เป็นไปได้ จากนั้นนำนักเรียนเข้ารับการทดลอง เสร็จแล้วการทดสอบหลังเรียน นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำคะแนนก่อนเรียนไปลบคะแนนหลังเรียนได้เท่าไร นำไปหารด้วยค่าที่ได้จากค่าทดสอบก่อนเรียนสูงสุด ที่ผู้เรียนสามารถทำได้ลบด้วยคะแนนทดสอบก่อนเรียนโดยทำให้อยู่ในรูปร้อยละ

ไชยยศ เรื่องสุวรรณ (2545 : 278 – 279) ได้กล่าวถึงดัชนีประสิทธิผลไว้ว่า การประเมินสื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมา มักจะดูถึงประสิทธิผลทางการสอนและการวัดประเมินผลของสื่อ นั้นตามปกติแล้วจะเป็นการประเมินความแตกต่างของค่าคะแนนใน 2 ลักษณะ คือ ความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนหรือเป็นการทดสอบความแตกต่างเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในทางปฏิบัติส่วนมากจะเน้นที่ผลของความแตกต่างที่แท้จริงมากกว่าผลของความแตกต่างทางสถิติ แต่ในบางกรณีการเปรียบเทียบเพียง 2 ลักษณะก็อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอ เช่น ในกรณีของการทดลองใช้สื่อในการเรียนการสอนครั้งหนึ่งปรากฏว่า กลุ่มที่ 1 การทดสอบก่อนเรียน ได้คะแนนร้อยละ 18 การทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนร้อยละ 67 และกลุ่มที่ 2 การทดสอบก่อนเรียน ได้คะแนนร้อยละ 27 การทดสอบหลังเรียน ได้คะแนนร้อยละ 74 ซึ่งเมื่อนำผลการวิเคราะห์ทางสถิติปรากฏว่า คะแนนทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งสองกลุ่ม แต่เมื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนระหว่างกลุ่มทั้งสอง ปรากฏว่าไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่สามารถระบุได้ว่า เกิดขึ้นเพราะตัวแปรทดลอง (Treatment) นั้นหรือไม่ เนื่องจากการทดสอบทั้ง 2 กรณีนั้น มีคะแนนพื้นฐาน (คะแนนทดสอบก่อนเรียน) แตกต่างกันซึ่งจะส่งผลถึงคะแนนการทดสอบหลังเรียนที่จะเพิ่มขึ้นได้สูงสุดของแต่ละกรณี

ดัชนีประสิทธิผลสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อประเมินผลสื่อ โดยเริ่มจากการทดสอบก่อนเรียน ซึ่งเป็นตัววัดว่าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานอยู่ในระดับใด รวมถึงการวัดทางด้านความเชื่อ เจตคติและความตั้งใจของผู้เรียน นำคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีประสิทธิผล โดยนำผลรวมของคะแนนก่อนเรียนไปลบออกจากผลรวมของคะแนนหลังเรียน ได้เท่าใดนำมาหารด้วยค่าที่ได้จากคะแนนเต็มของแบบทดสอบคูณด้วยจำนวนผู้เรียน แล้วลบด้วยผลรวมของคะแนนก่อนเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวบ่งชี้ถึงความสำเร็จ หรือความสามารถของผู้เรียน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้โดยมีความหมายคล้ายคลึงกัน ดังนี้

อุทุมพร เจริญคนโท (2540 : 11) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถที่จะเข้าถึงความรู้ ซึ่งเกิดจากการทำงานที่ประสานกันและต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญา แสดงออกในรูปแบบของความสำเร็จ ซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยา หรือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั่วไป

ละออ ปิ่นทอง (2549 : 59) ให้ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอันเนื่องเป็นผลมาจากการเรียน การสอน การฝึกและประสบการณ์ที่ได้รับความรู้ ความสามารถ ทักษะ ความรู้สึกรู้ใจ และค่านิยม ต่าง ๆ

สุจิตรา ช้างอยู่ (2550 : 32) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ความสามารถของบุคคลอันเกิดมาจากการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กล่าวโดยสรุป ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลสำเร็จด้านความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล ที่เกิดจากการได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ของหลักสูตร ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบ การสังเกตพฤติกรรม

องค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้ รัตนาวรรณ ธนานุรักษ์ (2547 : 3) อธิบายถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมทางสมองและทางสติปัญญา ความพร้อมทางด้านร่างกายและความสามารถทางด้านทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ซึ่งได้แก่ ความสนใจ แรงจูงใจ เจตคติและค่านิยม สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ เพศ
2. คุณลักษณะผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะทางร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ความเข้าใจในสถานการณ์ อายุ เพศ
3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน จะต้องมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อกัน เข้าใจกัน มีความสัมพันธ์ที่ดี และมีความรู้สึกรู้ใจที่ดีต่อกัน
4. คุณลักษณะกลุ่มผู้เรียน ได้แก่ โครงสร้างของกลุ่ม ตลอดจนความสัมพันธ์ของกลุ่ม เจตคติ ความสามัคคี และภาวะผู้นำผู้ตามที่ดีของกลุ่ม
5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนองต่อการเรียน การมีเครื่องมือและอุปกรณ์พร้อมในการเรียน ความสนใจต่อบทเรียน
6. แรงผลักดัน ได้แก่ ครอบครัวมีความสัมพันธ์ระหว่างคนในครอบครัวดี ถึงแวดล้อม และคุณธรรมพื้นฐานดี เช่น ความขยันหมั่นเพียร ความประพฤติดี

บลูม (Bloom. 1976 : 52) ได้กล่าวถึง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในโรงเรียนไว้ว่า ประกอบด้วย

1. พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด หมายถึง ความสามารถทั้งหลายของตัวผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยความถนัดและพื้นฐานเดิมของผู้เรียน

2. คุณลักษณะด้านจิตพิสัย หมายถึง สภาพการณ์หรือแรงจูงใจที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ใหม่ ได้แก่ ความสนใจ เจตคติที่มีต่อเนื้อหาวิชาที่เรียนในโรงเรียน ระบบการเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง และลักษณะบุคลิกภาพ

3. คุณภาพการสอน ได้แก่ การรับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และรู้ผลว่าตนเองกระทำได้ดีถูกต้องหรือไม่

เพรสคอตท์ (Prescott. 1961 : 14 – 16) ได้ใช้ความรู้ทางชีววิทยา สังคมวิทยา จิตวิทยา และแพทยศึกษาเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียนและสรุปผลว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน มีดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบทางร่างกาย ได้แก่ อัตราการเจริญเติบโตของร่างกาย สุขภาพทางกาย ข้อบกพร่องทางร่างกายและบุคลิกภาพ

2. องค์ประกอบทางความรัก ได้แก่ ความสัมพันธ์ของบิดามารดา ความสัมพันธ์กันระหว่างลูกกับลูก และความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับลูก

3. องค์ประกอบทางด้านวัฒนธรรมและสังคม ได้แก่ ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นอยู่ของครอบครัว สภาพแวดล้อมทางบ้าน การอบรม และฐานะทางเศรษฐกิจ

4. องค์ประกอบทางการพัฒนาแก่ตน ได้แก่ สติปัญญา ความสนใจ เจตคติของนักเรียน

5. องค์ประกอบทางการปรับตัว ได้แก่ ปัญหาการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์

บลูม (Bloom. 1976 : 223) กล่าวว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีอยู่ 3 ประการ ดังนี้

1. พฤติกรรมทางด้านความรู้และความคิด หมายถึง ความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ ของนักเรียนที่มีมาก่อน

2. คุณลักษณะทางจิตใจ หมายถึง แรงจูงใจที่ทำให้นักเรียนเกิดความอยากเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ ได้แก่ ความสนใจในวิชาที่เรียน เจตคติต่อเนื้อหาวิชาและสถาบัน การยอมรับความสามารถของตนเอง เป็นต้น

3. คุณภาพการเรียนการสอน หมายถึง ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับ ได้แก่ คำแนะนำการปฏิบัติ และแรงเสริมของผู้สอนที่มีต่อนักเรียน

กาเย่ (Gagne. 1985 : 42 – 45) กล่าวถึง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า ในกระบวนการเรียนรู้ใด ๆ จะมีองค์ประกอบหลัก 2 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ได้แก่

1. องค์ประกอบทางพันธุกรรม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับปัจจัยทางชีววิทยาซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่หลายองค์ประกอบด้วยกันซึ่งนักจิตวิทยาให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ สติปัญญาและความถนัด สติปัญญาเป็นความสามารถทางสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ใหม่และเป็นที่ยอมรับกันว่า สติปัญญาของคนได้รับการถ่ายทอดมาทางพันธุกรรม แต่มีองค์ประกอบบางอย่างที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เช่น ประสบการณ์การเรียนรู้และความพอใจ

2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นส่วนที่บุคคลได้รับมาจากการเรียนรู้จากสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งเป็น 3 ด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้เรียน ด้านบุคลิกภาพของครู ด้านอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษา

เดวิส (Davis. 1997 : 50) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามี 4 ประการ ดังนี้

1. บรรยากาศในชั้นเรียน ได้แก่ รูปแบบการจัดชั้นเรียน ความพึงพอใจต่อห้องเรียน ความพึงพอใจต่อครูผู้สอน

2. วิธีการหรือลักษณะของครู ได้แก่ วิธีการสอนของครู ลักษณะท่าทาง และบุคลิกของครู ทศนคติต่อการทำงานของครู

3. ความคาดหวังของครู ครูที่มีการคาดหวังสูง จะทำให้เขามีความตั้งใจต่อการทำงานสูง แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ มาให้นักเรียนอยู่เสมอ ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอนได้

4. การใช้เวลาของนักเรียน นักเรียนที่ทุ่มเทและใช้เวลาเรียนอย่างเต็มที่ ก็จะมี ความสนใจอยากจะเรียนรู้เนื้อหาการเรียน ผลการเรียนก็จะดีขึ้น

จากการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น สรุปได้ว่า มีองค์ประกอบหลายประการที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ สติปัญญา อารมณ์ ความสนใจ เจตคติต่อการเรียน รวมถึงองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและสังคมของนักเรียน และส่วนที่ทำให้เกิดผลโดยตรง คือ การสอนของครูนั่นเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

กาญจนา ปฎิเวชพัฒนางกูร (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะ การอ่านและเขียนคำที่ประสมสระเอีย สระเอือ มีตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านที่เขียนคำที่ประสมด้วยสระเอีย สระเอือ มีตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 85.65/81.66 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะ การอ่านที่เขียนคำที่ประสมด้วยสระเอีย สระเอือ มีตัวสะกด ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อน เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ดารณี โพธิ์ไทร (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงมาตราตัวสะกด โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำ ที่ไม่ตรงตามตัวสะกด โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ประสิทธิภาพ 87.07/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรง ตามมาตราตัวสะกด โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำที่ไม่ตรงตามมาตราตัวสะกด โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.95

เต็มดวง ดวงมณี (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัย พบว่า แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 86.98/84.89 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย เรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำยากสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่าน และการเขียนสะกดคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในระดับมากที่สุด

นิธิตา อติภักทรนันท์ (2553 : 37 – 39) ได้ศึกษาการใช้บล็อกเพื่อเพิ่มพูนความรู้ไวยากรณ์ ภาษาอังกฤษและความสามารถในการเขียนสะท้อนคิดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการเขียนสะท้อนคิดมีคุณภาพระดับดี การเขียนสะท้อนคิด เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักศึกษาได้ประมวลความคิด ตลอดจนความรู้ของตนผ่านในรูปแบบ

ของการเขียนที่กลั่นกรองมาอย่างดีแล้ว การเขียนสามารถสะท้อนความคิด ทักษะคิด ลักษณะนิสัย ของนักศึกษาแต่ละคนผ่านงานเขียน เป็นกิจกรรมที่สามารถนำไปใช้ได้กับนักเรียนในทุกระดับ เป็นการบันทึกที่นักเรียนเขียนให้ครู เล่าให้ครูฟัง ซึ่งครูจะได้เข้าใจปัญหาของเด็ก และหาทาง แก้ไข ดังนั้น การเขียนสะท้อนคิดจึงเป็นโอกาสที่นักศึกษาได้ฝึกทักษะการคิด สืบหาความคิด ของตนเองที่มีต่อปัญหาที่ประสบ กระบวนการเหล่านี้ล้วนนำไปสู่การพัฒนามุมมองใหม่ สร้าง วิสัยทัศน์ และเห็นแนวทางอื่น ๆ ในการแก้ปัญหา

เบญจวรรณ เสาวโค (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำตามมาตรา ตัวสะกด โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 89.82/87.63 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียน สะกดตามมาตราตัวสะกด โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำตามมาตราตัวสะกด โดยใช้ กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับมากที่สุด

กรินทร์ วารินกฤษ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านและเขียนสะกดคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกเสริมทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่าน และเขียนสะกดคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ 93.03/88.30 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการใช้แบบฝึกเสริมทักษะกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึกเสริมทักษะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 คำนีประสิทธิภาพของการเรียนด้วยแบบฝึกเสริมทักษะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านและเขียนสะกดคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.7626 แสดงว่า นักเรียน มีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 76.26 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกเสริมทักษะ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการอ่านและเขียนสะกดคำยาก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด

ณัฐญา โพธิ์ชัย (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกด คำยากในภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนสะกด คำยากในภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 91.88/88.90 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึก

ทักษะการเขียนสะกดคำยากในภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำยากในภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.81

คุณิตา เรืองศิลป์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนอักษรนำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนอักษรนำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.06/86.86 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนอักษรนำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นประสิทธิผลของการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนอักษรนำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเท่ากับ 0.7774 แสดงว่า นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.7774 หรือคิดเป็นร้อยละ 77.74 นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านและเขียนอักษรนำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

มณิดา สุขสวัสดิ์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 88.06/86.76 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยฝึกทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จุรีพร สุขเกษม (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.77/83.83 นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คำนีประสิทธิผลของแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เท่ากับ 0.7113 แสดงว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 71.13 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนคำควบกล้ำ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คาราวรรณ พึ่งประสพ (2556 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่มีตัวการ์นต์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่มีตัวการ์นต์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.12/86.98 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่มีตัวการ์นต์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คำนีประสิทธิผลของการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่มีตัวการ์นต์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เท่ากับ 0.7970 แสดงว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 79.70 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำที่มีตัวการ์นต์ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

เบเกอร์ (Baker. 1996 : 19 – 22) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยการคิดไตร่ตรอง ยุทธศาสตร์การสอนสำหรับการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากการเขียนบันทึกประจำวัน โดยใช้การคิดไตร่ตรอง ดำเนินการทดลองกับนักศึกษาหลักสูตรปริญญาตรีทางการแพทย์ โดยได้รับการสอนและแนะนำวิธีการเขียนในระหว่างการได้รับประสบการณ์ในคลินิก ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) การระบุประสบการณ์ 2) การอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ ความคิด และการกระทำเกี่ยวข้องกับประสบการณ์นั้น โดยอาจเขียนภาพประกอบเหตุการณ์ด้วย 3) การวิเคราะห์ความมีนัยสำคัญหรือการสร้างความหมายของประสบการณ์โดยการพิจารณาความรู้ ความคิด และการแปลความหมายจากประสบการณ์ 4) การสร้างความเกี่ยวข้องซึ่งกันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการคิดไตร่ตรอง ประกอบด้วย การวางแผนการปฏิบัติการในคลินิก การรับรู้ด้วยตนเองในฐานะพยาบาลหรือผู้เรียน และการเรียนรู้ด้วยตนเองในฐานะบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนได้เลือกการเขียนบันทึกที่ใช้การคิดไตร่ตรองในวิชาการพยาบาลสุขภาพจิต โดยใช้

การอธิบายด้วยการวิเคราะห์ การสรุปองค์ความรู้และการตัดสินใจกระทำ ผู้สอนได้ให้ข้อคิดเห็น ว่าความวิตกกังวลและการให้ความสำคัญของผู้เรียนเกี่ยวกับความครอบคลุมของจุดมุ่งหมาย ของหลักสูตรมักทำให้ผู้เรียนมีความสับสนในการคิดไตร่ตรอง รวมทั้งได้ค้นพบความหมาย เกี่ยวกับสิ่งที่กระทำโดยพบว่า การเขียนบันทึก โดยใช้การคิดไตร่ตรองช่วยให้ได้พบทวนผล การทำงานของตนเองในแนวทางใหม่

บราวน์ และกิลส์ (Brown & Gills, 1999 : 171 – 175) ได้ศึกษาการใช้การสะท้อนคิด เพื่อพัฒนาปรัชญาทางวิชาชีพส่วนบุคคลกับนักเรียนที่ลงทะเบียนในวิชาพื้นฐานทางวิชาชีพ โดยทำการศึกษาผู้สอนในวิชาทางการพยาบาล 1 คน และวิชาทางการศึกษา 1 คน ซึ่งเริ่มจากการให้ผู้เรียนเขียนถึงปรัชญาที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนเอง หลังจากนั้นมีการจัดการเรียน การสอน โดยการจัดประสบการณ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่กระตุ้นความคิดหรือทำให้เกิดความขัดแย้ง ในความคิดของผู้เรียน หลังจากนั้นผู้สอนจะให้ผู้เรียนสะท้อนความคิดจากประสบการณ์ (Reflection in Action) โดยผู้สอนจะเป็นผู้ช่วยให้ผู้เรียน ได้ตรวจสอบความคิดในแง่มุม ของประสบการณ์ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้จัดให้ผู้เรียนเขียนสะท้อนเป็นรายบุคคลไป เพื่อให้คิดในประเด็นต่าง ๆ ที่เฉพาะเจาะจง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษาส่วนบุคคล ซึ่งเป็นการสะท้อนคิดหลังจากการเกิดขึ้นของเหตุการณ์ (Reflection on Action) พบว่า การใช้ การสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาปรัชญาทางวิชาชีพส่วนบุคคลช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นตัวเองในฐานะ ผู้ประกอบวิชาชีพในอนาคต การให้ความสำคัญกับปรัชญาทางวิชาชีพตั้งแต่แรกทำให้นักเรียน ได้มุ่งตอบคำถามว่า ตนเองเป็นใคร และใครที่เขาต้องการเป็นในสายวิชาชีพ สิ่งที่ทำให้ ดูเหมือนว่าประสบความสำเร็จคือ กระบวนการในระยะยาวที่ครอบคลุมการอภิปรายและสนทนา เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เขียนและทบทวน และในการจัดประสบการณ์ ที่มีความหมายให้กับผู้เรียน พบว่า การทำงานกับกรณีศึกษาจริงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่งทำให้ ผู้เรียนได้เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติ

ลินเชย์ (Lindasa, 1999 : 1596) ได้ศึกษาเรื่องการเรียนรู้แบบร่วมมือในห้องเรียน วิทยาศาสตร์ วิชาการศึกษาวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 3 ห้อง เพื่อตรวจสอบการใช้การเรียนรู้ แบบร่วมมือวิชาวิทยาศาสตร์ระดับกลาง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษากิจกรรมการเรียนรู้ แบบร่วมมือและประสิทธิภาพการรับรู้ของนักเรียนด้วยการสังเกตเป็นรายกลุ่ม และการสัมภาษณ์ เป็นรายบุคคล ผลการศึกษาพบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นประโยชน์ต่อวิชาวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะครูควรใช้วิธีสอนอย่างหลากหลายให้เป็นประโยชน์อย่างมีคุณภาพในความพยายาม ที่จะให้นักเรียนทุกคนบรรลุเป้าหมายรวมถึงนักเรียนที่มีสไตล์การเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

เพนเนเบเกอร์ (Pennebaker, 2000 : 3 – 18) ได้ศึกษาหลักการ 10 ประการ สำหรับการเขียนบันทึก โดยมอบหมายให้ผู้เรียนที่เป็นอาสาสมัครเป็นกลุ่มตัวอย่าง ใช้เวลาในการเขียนวันละ 15 นาที ติดต่อกัน 4 วัน โดยแต่ละคนจะถูkmอบหมายโดยใช้วิธีการสุ่ม 1 เรื่องใน 3 เรื่องต่อไป นี้ คือ 1) บางสิ่งที่เป็นเหตุการณ์โดยทั่วไป 2) ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เจ็บปวด 3) ความรู้สึกที่เกิดจากการพิจารณาไตร่ตรองเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เจ็บปวดหลังจากนั้นทำการวัดผลทางสุขภาพเป็นเวลา 4 เดือน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีการเขียนบันทึกในข้อ 3 จะมีสุขภาพดีกว่า 2 กลุ่มแรก นอกจากนี้ยังพบว่า การเขียนบันทึกโดยใช้การคิดไตร่ตรอง ยังช่วยทำให้นักคิดได้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในสิ่งนั้น โดยมีการทบทวนการจัดระบบใหม่และการสรุปความคิดเห็น และการเขียนบันทึกยังช่วยสนับสนุนการแก้ไขปัญหา โดยช่วยสร้างความเข้าใจกับปัญหาที่ยังยากซับซ้อนจากการได้ใช้เวลาที่มากพอในการคิดเกี่ยวกับรายละเอียดเกี่ยวกับปัญหานั้น

อาร์มสตรอง (Armstrong, 2003 : 405 – A) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลในการเรียนแบบร่วมมือในการจัดกลุ่มนักเรียน โดยยึดหลักเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นทีม (STAD) ได้ทำการศึกษาค้นคว้ากับนักเรียน 47 คน ที่อยู่ในเกรด 12 ที่ได้รับการสอนแบบดั้งเดิมโดยใช้ตำราเรียน การอธิบาย การบรรยาย เอกสารประกอบการเรียน กับการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ จัดกลุ่มโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการสอนทั้งสองแบบนี้ มีการวัดผลและประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีการ 2 วิธี ดังกล่าว ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสะดวกต่อการเรียนรู้สังคมศึกษาไม่แตกต่างกัน และตามข้อมูลเชิงคุณภาพ จากการสอบถามของครูและนักเรียน พบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ และเกิดความสนุกสนานกับการเรียนมาก จึงควรนำไปใช้สอนให้เหมาะสมในการจัดตารางเรียนแบบเน้นบล็อกเวลา

บาร์โบซา (Barbosa, 2004 : 935 – 949) ได้ศึกษาจากกรณีศึกษา 3 กรณีของการสอนและการเรียนวิชาเคมี แต่ละกรณีศึกษานั้นได้พัฒนาประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ของกลุ่มในประเด็นที่เป็นวิธีการของการส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือภาระงานกลุ่มเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า เป็นสิ่งกระตุ้นผู้เรียนในการพัฒนาความเข้าใจเฉพาะเรื่อง แม้ว่ามิใช่ข้อเสียบางข้อบอกว่า กระบวนการส่วนมากของการทำงานกลุ่มสูญเสียไปทันทีที่มีการแบ่งกลุ่ม กรณีศึกษานี้มีเป้าหมายในการศึกษา ดังนี้ เพื่อศึกษาพัฒนาการของเจตคติในการให้ความร่วมมือระหว่างนักเรียนและการเรียนรู้อย่างมีนัยของความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ เพื่อกระตุ้นพัฒนาการของเจตคติด้านจริยธรรมและสร้างใจ และเพิ่มพลังแก่ผู้ร่วมวิจัยในอันที่จะสามารถสร้างความรู้ที่เกิดขึ้นในกลุ่มได้จากวิธีการนี้ผู้เรียนสามารถเพิ่มระดับการมีส่วนร่วมและการเรียนแบบร่วมมือกับสมาชิกคนอื่น ๆ ซึ่งนำไปสู่ความเข้าใจที่เต็มเปี่ยมและกว้างขวางในการให้ความร่วมมือที่จำเป็นต่อคุณค่าของการศึกษาด้านหน้าที่พลเมือง การใช้วิทยาศาสตร์เพื่อฝึกจิตใจสำหรับการรู้จักหน้าที่

ของพลเมืองเป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องหลาย ๆ ประเทศในโลก

เฉิน (Chen, 2004 : 1) ได้ศึกษาผลของการใช้แบบเรียนแบบร่วมมือในการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยได้ทำการทดลองกับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในวิทยาลัยไต้หวัน จำนวน 110 คน ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาชาย 34 คน และนักศึกษาหญิง 76 คน โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือรูปแบบ STAD และ Jigsaw กับกลุ่มการทดลองและใช้การเรียนไวยากรณ์ตามปกติกับกลุ่มควบคุม เป็นระยะเวลา 3 เดือน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือ แบบทดสอบภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารระหว่างประเทศ จำนวน 2 ฉบับ สำหรับการสอบก่อนเรียน (pre – test) และการสอบหลังเรียน (post – test) ผลของการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีผลการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเพศชายสามารถเรียนรู้ได้ดีกว่าเพศหญิง

กูปทา (Gupta, 2004, 63 – 73) ได้ศึกษาการเรียนวิทยาศาสตร์กายภาพด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยจัดให้นักเรียนเข้ากลุ่ม 4 – 5 คน ทำงานร่วมกันโดยไม่มีการสอบกลางภาค และสอบปฏิบัติคะแนนร้อยละ 40 ได้มาจากกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การวัดและประเมินผลให้นักเรียนประเมินตนเองและประเมินโดยเพื่อนร่วมงาน ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือชนิดสามารถรับได้เป็นอย่างดีและชนิดสามารถแสดงความตั้งใจที่จะเข้าร่วมในกลุ่มโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือในวิชาอื่น ๆ ด้วย นอกจากนั้น การเรียนแบบร่วมมือยังให้ประโยชน์ในด้านคุณสมบัติอื่น ๆ เช่น การทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการแก้ปัญหา

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD + R เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียน เรียนเป็นกลุ่ม ๆ และทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่ม ตามขั้นตอน 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นเตรียมกิจกรรม ขั้นจัดกลุ่ม ขั้นเรียนรู้ ขั้นทดสอบ และขั้นสะท้อนผล ซึ่งผลจากการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD + R มีผลส่งเสริมให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน เป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม และเน้นกระบวนการกลุ่ม ส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น